

Unitárius Élet

70. évfolyam, 6. szám, 2016. november–december. Megjelenik kéthavonta.

Ember tervez, ...

Kedves Olvasó! Hosszú idő után jelenik meg ez a lapszám és reményeink szerint sokan várják. Életünk Irányítója néha felülírja az emberi terveket. Ez történt jelen esetben is, amikor nem várt események sorozata megállásra kényszerített. Előfordul, hogy életutunk váratlanul száznyolcvan fokos fordulatot vesz, ami az első pillanatban kedvezőtlennek tűnhet.

József azt mondta testvérinek a nagy találkozáskor „Ti rosszat terveztetek ellenem, de Isten jóra fordította azt”. Soha nem tudhatjuk, hogy

az életünk történései valójában mit tartogatnak nekünk. A rossznak tűnő dolgok mögött áldás is húzódhat. A miértek kínzó kérdései helyett meg kell tanulnunk, Isten tanító szándékát meglátunk mindennapi életünk eseményei mögött.

Bár a lapszám írásai, elsősorban már elmúlt ünnepek történéseit idézik, mégis üzenetük minden időben tanulságos. Kívánjuk, hogy a lapot forgatva, mindenki találja meg a neki szóló részt és találjon válaszokat életének azon kérdéseire, amelyek előtt még bizonytalanul vagy éppen értetlenül áll.

Kriza János

Ajánló a tartalomból:

- *Hétköznapi evangélium*
- *A magyar unitárius vallás*
- *Akik előttünk jártak: Barabás István*
- *Interjú Varga Gábor szobrászművésszel*
- *Bibliamagyarázat*
- *Egyházközségeink életéből*

Karácsonyi üzenet

Ünneplő Gyülekezetek, Kedves Testvéreim! Engedjétek meg, hogy rendhagyó módon 2016 karácsony havában, egy egyáltalán nem szó-noki kérdéssel forduljak hozzátok: figyeltetek-e arra, hogy az elmúlt évek során folyamatosan ellopták karácsonyainkat? Talán észre sem vettük, talán társtettesek voltunk az egész dologban. De az is lehet,

hogy tudatosan cseréltük le a régi, szép, meghitt, gyertyafényes karácsonyainkat, a szép emlékű Jézus fogadásokat mindarra, amit ma a reklámpar kínál. Az is lehet, hogy lecseréltük az úgynevezett politikailag korrekt (PC) Kellemes Ünnepekre, holott a kellemes jelző inkább vonatkozik egy lábvízre, mint karácsony ünnepeinek kifejezésére, ahol a hangsúly azon van, hogy jól érezzük magunkat. Ahol, ha beleszakadunk is, de jók legyenek az ételek, az italok, nézhetőek a filmek a plázákban és a TV csatornákon egyaránt. Mikor tanuljuk meg végre azt, legalább egyházi közösségeink szintjén, hogy Áldott, Békés, Boldog Ünnepet kívánjunk egymásnak és magunknak.

Évek óta azt is figyelem, hogy a wellness-ipar rátelepedett az adventi jézusvárásunkra. Valósággal sokakat becserkészett és ránehezült a krisztusvárásunkra. Vagy készülődés és várakozás helyett ott toporgunk – sokszor pattanásig feszült idegekkel – bevásárló központok polcai és pénztárgépei előtt. Pedig higgyétek el egyáltalán nem baj az és nincs semmi kivetnivaló abban, ha az idén nem mi leszünk az ajándékozás világbajnokai. Azt is meg kellene látni már az eddigi karácsonyi tapasztalataink révén, hogy a kísértő éppen súlypontot helyezte át, mondjuk az ünnepről ránk! Az Isten szeretetéről, a megvásárolt szeretetre. A Jézus-várásról a hangulatot keltő csecsebecsére. És az eddig leírtak értelmében, úgy tűnik, hogy elérte célját. Megrakta lelkünket hangulattal és csillogással, a pótkarácsony és a filingkarácsony minden megannyi kellékével. Ezzel a nagy gond az, hogy ezek egy részét ünnepek után kidobjuk, a többit meg visszacsomagoljuk a karácsonyi kellékek közé.

Közben jézuspótlással telik az ünnep, ha az Istentől kiüresedett adventen és karácsonyon csak egymástól várjuk mindazt, amit mi magunk sem vagyunk képesek megadni sem másnak, sem önmagunknak.

Vegyük már észre vére azt, kétezer év távlatából, volt rá idő bőven, hogy karácsonykor nem mi vagyunk az ünnepelek. Mert a Jézus nélküli ünnep sztereotip szokássá silányul. Érzéseket ugyan mozgató, de szíve-

kig el nem jutó karácsonnyá. Ahol a csecsemő csak a dekoráció része, a betlehemi eszköztárban, ott bizony nagy gondok vannak.

És miközben erről morfondírozok, arra is gondoltam, milyen jó, hogy a szuverén Isten nem bízott mindent csak ránk a karácsonyi és az azt követő ünnepkörben az esztendőforduló alkalmából. Mondjuk a találkozást sem. Mert soha nem eshetünk ki az Ő látószögéből.

Szeme előtt vagyunk, úgy vár minket, hogy közben nem ül karba tett kézzel. Közben gondot visel ránk és munkálkodik életünkben. Készít a Vele való találkozásra, olyan karácsonyra, ami nemcsak két-három napig tart, hanem egy egész életre szól.

Kétezer év óta karácsony ugyanazt a kérdéskört veti fel: van-e még helyed az életedben, az otthonodban, a szívedben, a családotban a születendő Jézusnak? Netán mindent elbarikádoztál ajándékokkal? Nálad is kevés a hely, mint egykor Betlehemben? Vagy túl vagy már, egy jó néhány filingkarácsony csillogó csalódásán és tényleg a nagybetűs szeretetre vársz? Annak a megszületésére, aki nemcsak ünnepeket, de új életet és új évben új kezdetet is kínál?

Ha igen, akkor láss csodát, nyisd ki a kaput annak, aki „*az ajtó előtt ál és zörget*”, hogy nálad vacsoráljon, sőt legyen nekünk bátorságunk Őt arra kérni, hogy vacsoráljon velünk, mi pedig vele. Ezalatt meg szépen elbeszélgetünk, mialatt ő megtanít minket arra, hogy miként legyünk Istennek is tetsző igazi emberek.

Kedves Testvéreim! Szívemből kívánok ezekkel a gondolatokkal mindannyiatok számára áldott, békés, boldog, szeretetteljes karácsonyt és reményekben, tervekben, megvalósításokban egyaránt sikeres új esztendőt. Isten áldjon!

Kászoni-Kövendi József püspöki helynök

Adventi gondolatok

Advent. A karácsonyt megelőző négy vasárnapot átfogó idő egyházi neve. A keresztény egyházi év Ádventtel kezdődik.

Mindennapjainkban főleg készülődés, bevásárlás, ünnepi számítgatások ideje. Vajon a hívó unitárius keresztény hogyan élheti meg saját adventjét?

Kezdetben 40 napos bűnbánati böjti időszak volt advent, később lerövidült és alaphangja a készülődés lett. A latin „*advenio*” nemcsak várakozást jelent, hanem megérkezést, eljövételt is. Nem ölbetett kézzel való várakozást, hanem aktív, cselekvő készülődést.

Ennek a négyhetes időszaknak a mondanivalója túlmutat az emberen. Valaki, valami jön. A jövetel, az eljövétel az, ami már az őskeresztény gyülekezetek életében is különösen hangsúlyos volt.

Voltak olyanok, akik a végidővárásban, az apokaliptikához kapcsolták az eljövétel gondolatát. Ismét mások Jézus második eljövételének, a parúziának lázában égtek. Sokan, sokféle vágyat szólaltattak meg akkor, amikor adventről, megérkezésről beszéltek.

A Lélek szerinti advent ezekkel szemben, nem az emberi vágyak ideje. Maga Jézus beszél erről, amikor így tanítja imádkozni követőit: „*Jöjjön el a Te országod!*”. Ami jön az az Isten országa. Jézus igehirdetését az evangéliumok ekképpen foglalják össze: „*Betelt az idő és elközelgett az Isten országa; térjete meg és higgyetek az evangéliumban!*”

Ami jön, az Isten akaratának lelki felségterülete, az igazi a Valódi Valóság. Aki jön, az maga a megnevezhetetlen, de önmagát szabadítóként megismertető Isten.

„*Íme az Úr Isten jön hatalommal és karja uralkodik!*” – kiált fel ujjongva Ézsaiás próféta, megtapasztalva népe küszöbön álló szabadulását a babiloni fogságból. Ütött a szabadulás órája! Jézus erre utal, amikor az „*elközelgett*” Isten országáról beszél. A Biblia tudósai sokat töprengtek az „*elközelgett*” szó eredeti jelentésén. Voltak olyanok, akik úgy vélték a hamarosan bekövetkező utolsó ítéletről beszél Jézus. Mások arra gondoltak, Izrael dávidi királyságának újbóli megalapítását jelzi ez a szó. Az Újszövetségben az „*elközelgett*” szó görög nyelvű megfelelőjét Pál apostol használja a Római levél 13. részében. Itt azt olvassuk: „*az éjszaka elmúlt, a nap pedig elközelgett*”. Az eredeti görög kifejezés eszerint alkalmas annak a pillanatnak a jelölésére, amelyben éppen a napfelkelte indul el. Már oszladozik a sötétség, a fény megállíthatatlanul terjed. **EZ AZ ADVENTI ÖRÖM!**

Ahogy a nap biztosan feljön a hajnal pillanatában, úgy elérkezik a szabadító Isten is a mi életünkbe. Ne fordulj el, ne csukd be a szemed! Fordulj oda, ahol vilá-

gosság van! Fordulj ahhoz, Aki maga a világosság! Ez az a megtérés, ez az az odafordulás, amit Jézus hirdet.

A kereszténység nem véletlenül kapcsolat Jézus születését a téli napfordulóhoz. Jézus életében, szolgálatában maga a gondviselő Isten fordul az emberhez. Ez az odafordulás a hosszú téli éjszakák végét jelenti. Véget ért a sötétség! A nap már legyőzte az éjszakát. Az advent a megérkezés, Isten megérkezésének az ünnepe a keresztények életében nem maradhat csak évenkénti egyszeri alkalom. Az advent – életforma. A hívő keresztény egész élete az Isten megérkezésének, eljövételének jegyében zajlik. Mindannyiszor ajtót kell nyitnunk a beköszönő mennyei világosságnak. Jézus úgy tanított, hogy Isten országa a mindennapjaink igazi arca.

Az emberhez szelíden odaforduló, de mégis győzelmes Isten adventjét különböző módon fogadhatjuk. Fogadhatjuk tétlenül, várva az embertől független szabadítást. Fogadhatjuk úgy is, hogy lázasan igyekszünk mindent rendbe tenni. Ha passzívok vagyunk, akkor abba a hibába eshetünk, hogy várakozásunkban saját vágyainkat öltöztetjük istenné és ezek beteljesedésére számítunk. Az igazi, a valódi Isten már érdektelenné is válhat. A másik esetben elhitethetjük magunkkal, hogy már mindent megoldottunk, már elintéztük saját szabadságunkat: az igazi a valódi Istenre már nincs is szükségünk.

Az igazi, a valódi Advent ezekkel szemben nem tétlen és nem is zajos.

Az adventi várakozás egyben készülődés is. Aki készülődve várakozik, azt az élteti, hogy találkozni fog Valakivel és találkozni akar Valakivel. Az ilyen ember szívét boldogság tölti be. Megfogadja Ézsaiás intelmét: „*A pusztában készítsétek az Úrnak útját, ösvényét egyen-gessétek a kietlenben a mi Istenünknek!*”

Az adventi lelkület útegyengetés; nem tétlen várakozás, de nem is túlbuzgó önmegváltás. A lélek útjának egyengetése. A szabadító Isten nem jön erőszakkal. Nem olyan, mint a földi kiskirályok és hatalmasságok. Érkezése olyan, mint a gyermek megszületése a betlehemi istállóban. A lélek megnyílt ösvényein mi magunk is oda tudunk találni a jászolhoz. A találkozás útja keskeny, de ez nem jelenti azt, hogy csak kevesen férnek el rajta. Csupán azt jelenti, hogy ez az út nem igényel különleges teljesítményeket.

Egyszerű, dísztelen, de célhoz vezet. Külsőségek nélküli szépséget hordoz magában, amely boldognak tudja nevezni a názáreti Jézust befogadni kész embert.

Szent-Iványi Ilona

Adventi ima

Mennyei Atyánk! A zúzvara, a zimankó, mely nem csak az időjárást, de az emberi szíveket is jég-burokba zárja, mintha olvadozna körülöttünk, s az emberek tekintete, egyre melegebbé válik. Már néhány halovány mosolyt is lehet látni, s a szürkeség ellenére melegség költözik az emberek életébe.

Hiányzik mindannyiunknak ez a csend, a tiszta, feltétel nélküli szeretet, mely puha meleg takaróként ölel át bennünket, s melynek melegében biztonságba érezzük magunkat.

Az adventi gyertya fényei mellett melengetve lelkünket, vágyunk közelségedre. Az elmúlt esztendőben oly sok minden történt kicsiny kis embergyermekjeiddel. Ebben a csendes pillanatban szeretnénk számot vetni mindazokról a pillanatokról, melyekért hálával tartozunk. Köszönjük, hogy mellettünk voltál a bajban, a sóhajokban, mikor kilátástalannak tűntek helyzetek. Hálásak vagyunk a reményért, melynek féltőn óvtad fényét, hogy ki ne aludjon. Hálásak vagyunk, hogy készek lehettünk idén is egymás segítségére, felemelésére. Köszönjük az erőt, mely lehetővé tette asztalunkra a mindennapi betevőt. Hálásak vagyunk szereteteinkért, s velünk életüket megosztó társakért, a gyermekek neve-

téséért, a nagyszülők régmúltról szóló meséjéért, a nyugalomért, mely körülvesz bennünket most ebben az ünnepi hangulatban.

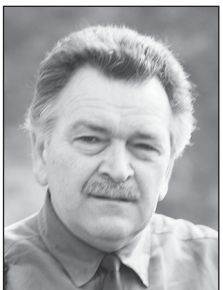
S a képek, melyekért hálásak vagyunk, most olyan furcsán idillinek tűnnek, mintha csak egy giccses film-ből vágtuk volna ki őket, s be kell vallanunk, hogy a mindennapok hangulata nem ezt az érzést erősítette bennünk... Hiszen volt itt harag, felháborodás, csalódottság és kétségbeesés. Csapódott ajtó, és hangos volt a szó, s a megnemértettség, a sértés okozott álmatlan éjszakákat. És a betegségek... ezek a napok, hetek a „miértek” tömkelegét villantották elménkbe. Képtelenek voltunk világos magyarázatokat találni, s a fájdalom elvakított bennünket. Vannak mondatok, melyekre emlékezni is szégyellünk, s kérünk, bocsásd meg nekünk gyarlóságainkat. Mikor erőt vett rajtunk a kétségbeesés megfélekedtünk mindent körülölelő s vigasztaló atyai szeretetedről.

Nézd el, ha elrontottuk magunkat és a hiúság erősebb volt a belénk plántált értékeknél. Kérünk, segíts megbocsátani magunknak és másoknak, hiszen szeretnénk karácsony ünnepén mentesek, lenni a fájdalmas emlékektől. Bízni abban, hogy számadásunk végén megnyugszik lelkünk, hogy erőt kap az újabb megmérettetésekhez, s szeretetet a feladatok megvalósításához. A földi pályán boldogulni kívánó gyermekeid lelkeit öleld magadhoz Istenünk, hogy a karácsony vidáman fénylő hangulattengerébe az idén újra megszületessen a szívekben Jézus. Ámen.

Szabó Csengele

A világ világossága

Egy másik alkalommal így beszélt Jézus: „Én vagyok a világ világossága. Aki követ, nem jár többé sötétségben, hanem övé lesz az élet világossága.” (Jn 8,12)

Kedves Atyámfiai, szeretett Testvéreim! Isten segítségével elérkeztünk karácsonyi ünnepünk szombatjához. Abban a kiváltságban részesültünk, hogy egy újabb lehetőséget kaptunk a közös imádkozásra, illetve, hogy elmerüljünk azokban a kérdésekben, melyek Istennel kapcsolódnak össze. Javasolom, hogy mindezért legyünk

hálásak Istennek, s kérjük Öt, hogy tegye termékeny gondolatainkat, vezessen úgy ma is bennünket, hogy az este folyamán gyermekeiként állhassunk gyermekeink, unokáink mellé, s igaz szívből örüljünk Jézus születésének.

Arra gondoltam Testvéreim, hogy olyan témát keresek, ami kapcsolatban áll az adventi vasárnapok mondanivalójával és ugyanakkor különös figyelemmel van arra a tényre, hogy ma éjszaka győzedelmeskedik a vilá-

gosság a sötétség fölött, s ismét átveszi az uralkodó, őt megillető helyét. Éppen ezért szólunk ismét Jézusról, mint a világ világosságáról. Amint ismételtam a szentleckét, bizonyára ismerősen hangzik a felvett alapgondolat. Nem keverjük össze azzal, amikor bennünket nevez a világ világosságának. Itt arról beszél Jézus, hogy ő lett a világ világossága.

Gondolataimat egy idézettel folytatom: „Ahogyan csak egy nap van, amely világunkban a testeket megvilágítja, ugyanúgy csak egy világosság van, amely minden lelket megvilágosít. Ez a világosság Jézus (...). Eljött köztünk, hogy bennünk világosodjék, és mi csak annyiban vagyunk igazán felvilágosultak, amennyiben ő megvilágosít minket. Minden más világosság hamis; csak ragyogó látszat, de nem igazi fényesség. Minden, ami bölcsnek látszik, de nem Jézus (...) bölcsessége által az, valójában csak vakság. Azt gondoljuk, hogy halljuk, látjuk, kezünkben tartjuk, de csak hamis fény”. (Francois Fénelon)

Jöjjetek hát velem, s világítsuk meg azt az utat, melyet bejárt Jézus gyermekkorától kezdve, s melynek megismerése nyomán nyilván elmondhatjuk, hogy világosságunkká vált. Szaladjunk végig életén, s kezdjük onnan, amikor szüleivel, egy ünnep alkalmával Jeruzsálemben, a templomban találjuk. A papokkal történő beszélgetése rendjén észrevesszük, hogy nem sokat jelentettek számára a rabbik által hangsúlyozott, külső, vallási formák. Rálátott már ekkor arra, hogy az em-

berek eltávolodtak Istentől, s ezért van, hogy nem lelik lelkük békéjét. Én úgy látom ezt a gyermek Jézust, mint aki máris belopta magát felnőtt embertársai szívébe. Arról gondolom, hogy szegyenbe kergette a rabbit, amikor oktattatta őket. Talán éppen ez váltotta ki első haragjukat, amikor szüleinél bepanaszolták engedetlen viselkedése miatt.

Volt, van alkalom, amikor ennél a pontnál megakadunk egy kissé, hiszen az evangéliumi leírásokból úgy tűnik, mintha egy engedetlen, sőt szófogadatlan gyermekkel állnánk szembe, aki nemhogy világosság szór, hanem ellenkezőleg, a sötétség terjesztője kíván lenni. Jusson csak eszünkbe, hogy miként fogadtuk kijelentését, amikor hallottuk, hogy az ő feladata, hogy azzal foglalkozzon, aki elküldte!? Azóta beláttuk, hogy bár a fogalmazásban mintha benne lenne egyféle engedetlenség, mégsem erről van szó, hiszen öntudatosan járta már akkor a gyermek Jézus az Isten által megjelölt utat.

A fenti eseményeket követően már csak a felnőtt, kiforrt jellemű emberrel találkozunk az evangéliumokban. A sok eseményt képtelenség lenne felsorolnom, hogy általuk is bizonyítsam Jézus világosságot terjesztő voltát, de mégis csak ki kell emelnem néhány olyan összefüggést, melyben messze kimagaslik alakja, s egyértelmű lehet a benne még mindig kételkedők számára is, hogy milyen világosan látta a későbbi ember életének összetevőit is.

Volt valami viselkedésében, amit nem tudtak elnézni a farizeusok. Az a tény, hogy nem zárkózott el az emberektől, sőt, a velük való beszélgetés alkalmával soha nem érdekelt, hogy ki mit hisz, miként tesz bizonyosságot Istentől. Számára mindennél fontosabb volt, hogy tudomására hozza embertársainak azt a végtelenül mély meggyőződését, hogy Isten szeretet, s nekünk embereknek is szeretettel kell viszonyuljunk egymással szemben. Arra törekedett tehát, hogy ezt a szeretetet hozza mindenki tudomására, s ezzel enyhítse azok szenvedését, akik valamilyen szűkséget láttak életükben. Ebben az összefüggésben ő vált a megértő szeretet világosságává.

Érdemesnek tartom említésre azokat az alkalmakat is, amikor szegény, szerencsétlen emberek társaságában találjuk Jézust. Sőt emlékszünk több olyan esetre, amikor a tanítványok szinte távol tartották ezeket az embereket Jézustól, aki aztán határozottan fellépett, s utasította tanítványait, hogy engedjék csak jönni a hozzá közeledni kívánczokat. Látta azt is, hogy akár a templom bejáratánál ültek, akár kint az élet valamilyen területén, mindig csak az elutasításban, megvetésben, meg nem értésben volt részük a szerencsétlen, rászoruló embereknek, s ráadásul még a tanítványok is keményen felléptek velük szemben.

Jézus világosan, érthetően, biztató szavakkal szólt hozzuk, s olyan ígéreteket, bátorítást hallunk tőle, melyekkel sokszor gyámolítjuk mi is magunkat. Tény, hogy a gyakorlat embere volt, aki hangsúlyozta, hogy, amennyiben szomjas, vagy éhes embertársad, akkor vizet, kenyeret kell adnod neki. Nem bocsáthatod el azzal, hogy igyon, vagy lakjon jól, s magad semmit sem adsz neki.

Eszünkbe juthatnak azok az alkalmak is, amikor lelki éhségben, szomjúságban szenvedtünk, s amikor már úgy éreztük, hogy senki nem adhat számunkra éhséget bontó kenyeret, vagy szomjat oltó vizet, akkor jutott el hozzánk Jézus több évezredes tanítása, ami pillanat alatt megvigasztalt. Mindez pedig azért történik, mert világossá tette bennünk, mint, amilyen világos a nappal, hogy szenvedésünket csakis szeretettel teljes cselekedetek enyhíthetik, s ugyanezt kell tennünk azokkal is, akik éppen erre szomjasak, vagy éhesek. Más szóval: a világosság annyit jelent, ha szeretjük egymást.

Testvéreim! Ebben az esztendőben is több alkalommal hallottunk arról, hogy némelyek a múlt rendszer árulkodó kiszolgálói voltak. Arra gondoltunk a friss információ meghallásakor, hogy micsoda szomorúságot okoztak annak idején jelentéseikkel, s milyen bánatot szereztek most is, amikor évek múltán szembesülnünk kellett ezzel a valósággal. A mostani világosság bántóan hatott szívünkre. Megismertük Jézus életét, s láttuk belőle, hogy a kezdetektől fenyegették, megfélemlítették, meggyalázták, de ő ment a maga útján. S nem azért haladt előre, hogy világi nagyságot, elismerést nyerjen, hanem azért, mert tudta, hogy semmi sincs igazságosabb annál, amit hirdet és cselekszik: Az Isten- és emberszeretet. Azt is tudta, hogy mi lesz a vég, s bár szívvel-lélekkel kapaszkodott életébe, nem rimázkodott érte. Sem akkor, sem megelőzően nem követelte jogait. Soha nem panaszkodott. Bár elesett a nehézségek alatt, elesett a kereszt súlyától terhelten is, de soha el nem bukott. Felülemelkedett a nehézségeken, mint aki mindig Isten országának fényében él. Azt mondhatjuk, hogy felnőtt, tanítói életében mindig durván bántak vele, de ő soha nem vágott vissza hasonló keménységgel. S ami ebben az esetben is fénné tette őt, az nem más, mint a türelem, mellyel viseltetett testvéreivel szemben, akik bántalmazták, szidták, elárulták, majd megölték.

Életpéldájával mutatta meg korának, s persze nekünk, későbbi tanítványoknak, embertársainak is, hogy micsoda képességekkel áldott meg minket Isten. A szeretettel olyan világosságot, gazdagságot szerzünk magunknak, mely megérteti mindenkivel, hogy életünk egyszeri, visszafordíthatatlan alkalom, melyben ki kell zárunk minden hiábavalóságot, s megmaradt életünket tartsuk olyan megbecsülésben, mint a szemünk fényét, a világosságot.

Most már látjuk úgy-e, hogy miként vált Jézus szemünk fényévé, világosságává?

Mai beszédemet egy rövid imával zárom:

Istenünk, / Te vagy minden hatalom birtokosa, / Te vagy az örökkévalóság Ura! / Gyűjtsd meg bennünk a fényt, / amit te hoztál nekünk. / Tápláld / Szívünk pusztaságában, / És ha a szenvedélyek / vagy a sors vihara / kioltani akarja, / helyezd fölé áldott kezed / véd meg a gyöngye lángot, / s oltalmazd a fényt. Ámen (Romano Guardini: Imádság a fényért).

Pap Gy. László

A magyar unitárius vallás

Útmutató évszámok és történeti adatok

Dávid Ferenc, az Unitárius Egyház megalapítója a hagyomány szerint 1510-ben született Kolozsváron. Iskolái végzésének időpontja azonban arra a feltételre enged, hogy születését 1520 körül helyezhetjük. Édesapja Hertel Dávid, szász nemzetiségű polgár volt, édesanyja pedig magyar. Édesapja keresztnéve után – Dávid – nevezte magát Franciscus Davidisnek (azaz Dávid fiának). Ebből magyarosította később a Dávid vezetéknevet. Fiai, Dávid és János, ismét a Hertel nevet (latinosan Herteliust) használták.

Hazai iskoláit 1530-1545 között végezte Kolozsváron, majd Gyulaféheváron és Brassóban. Külföldi tanulmányútra Wittembergbe és az Odera menti Frankfurtba ment 1546-1551 között. Ezt az útját jótévőinek köszönhette, akik között Medgyesi Ferenc és Pesti Gáspár neveit kell megemlítenem.

1551-ben tért haza, amikor Besztercén lett tanító. Egy év múlva Petres nevű faluban (Beszterce mellett) lelkészkedett. Mindkét helyen a reformáció szellemében működött. 1552-1555 között Kolozsváron lett iskolagazgató.

1555 október 6-án szülővárosa főlelkésének választotta meg. Ettől a pillanattól kezdve vezető szerepet töltött be az erdélyi reformáció (lutheránus, vagy evangélikus, református és unitárius) kifejlődésében. Dávid Ferenc Kolozsvárt a hitújítás és művelődés központjává fejlesztette. A kereszténység megromlásának legfőbb okát a Bibliától való elszakadásban látta és szerinte a reformáció nem lehet más, mint az evangéliumi kereszténység helyreállítása a Szentírás alapján. Más szóval visszaállítani Jézus tanítását.

1557-1559 között Dávid Ferencet az evangélikusok püspökeként ismerhetjük meg. Tisztségéről hitelvi okok miatt mondott le 1559-ben. Ez az év jelenti tulajdonképpen a Zwingli és Kálvin János tanai erdélyi elterjedésének kezdetét. Eredeti elképzelése, felfogása az volt Dávid Ferencnek, hogy a reformáció nem ért véget Luther Márton tanainak megismerésével. Azaz folytatandónak találta annak érdekében, hogy sikeresen visszaállíthassuk a tiszta Jézusi kereszténységet. Első lépésként azt találta, hogy a helvét (svájci) reformáció úrvacsora tana, szemben a lutheránus tanokkal, a Bibliával, sokkal megegyezőbbnek fogadható el. Éppen ezért a helvét irányhoz csatlakozott. Kezdetben azt kereste, hogy miként lehetne a lutheránus és helvét irányzatot egybeolvasztani. 1564. április 9-én volt a nagyenyedi zsinat, melyen még egyszer és utoljára megkísérelte az „egybeszerkesztést”. Itt azonban nem tudtak megegyezni. Ennek következtében az erdélyi reformáció kettészakadt és a helvét irány elindult az önálló szervezkedés útján. Ez az irány hamarosan első püspökének választotta Dávid Ferencet. Az akkori fejedelem, János Zsigmond udvari prédikátornak nevezte ki.

1565 Dávid Ferenc életében fordulópontot jelentett. Ez számított ugyanis az unitárius reformáció kezdetének. Ebben az évben Dávid Ferenc, éppen humanista és bibliai meglátásai miatt szembeütközött a helvét reformáció dogmatizmusával, hiszen a hitújítást örök folyamatnak fogta fel – Kálvin Jánossal szemben. Isten akaratának tartotta, hogy a vallás fejlődésében lépésről-lépésre kell haladnunk, amíg elérjük a teljes igazságot. Munkáját prófétai küldetésnek fogta fel, amit Isten, Jézus és az egyház iránti szeretetből kötelessége elvégezni. „Akiket Isten lelke megvilágított – mondta -, nem szabad hallgatniok, sem az igazságot el nem rejthetik” (dr. Erdő János: Teológiai tanulmányok. 10. old).

Dávid Ferenc mindennek előtt a Biblia alapján és értelme segítségével végezte a keresztény vallás reformálását. Ennek rendjén első sorban is a bibliai eredetűeket és az értelemmel követhetőket tartotta meg. Vallásos gondolkodása során elvetette a szentháromság tanát, aminek következtében reformációja középpontjába az Isten egységéről vallott felfogása került. Ezzel a megállapítással az erdélyi reformáció elérkezett az unitárius valláshoz.

Körösfői Kriesch Aladár: Tordai országgyűlés (festmény)

1566. január 20-án tartotta Kolozsváron azt a híres prédikációt, melynek következtében a város többsége unitáriussá lett. Az előbbi időpont számít a hitviták kezdetének, melyek 1571-ig figyelemmel követhetők és melyek során Dávid Ferenc kifejtette az unitárius hitelveket. Ugyanakkor e két évszám közé tehető a folyamatos támadás is, melyet a lutheri és kálvini reformáció összefogottan képviselt az unitárius vallással szemben.

1568. január 6-13. között tartották azt a híres tordai országgyűlést, melyen kimondták, hogy mindenki azt a vallást gyakorolhatja, mely felfogásával a legjobban megegyezik, mert a hit Isten ajándéka. Ezért a bizonyos, de ugyanakkor esetenként különböző felfogásért senkit sem szabad üldözni.

1569. október 20-25. között magyar nyelven tartották a Nagyváradit Hitvitát. Ennek első sorban is azért volt magyar a nyelve, hogy mindenki érthesse az azon

elhangozó beszédek. A hagyomány azt tartja, hogy ennek a hitvitának következtében mintegy háromezren lettek unitáriusokká.

1569-re tehető Dávid Ferenc első prédikációs kötetének megjelenése. Egy évre rá megjelent az első unitárius énekeskönyv is. A hagyomány ezt Dávid Ferenc munkájának tartja.

A kerek kő – a hagyomány szerint ezen a kőn tartotta Dávid Ferenc híres prédikációját Kolozsvárott

1571 fontos időpont az erdélyi unitáriusok életében. Itt hangzott el, Marosvásárhelyen a tordai országgyűlés határozatának megerősítése. *„Az Isten igéje mindenütt szabadon prédikáltassék, a confessioért senki meg ne bántassék, se prédikátor, se hallgató”* (dr. Erdő János: Teológiai tanulmányok. 14. old).

1571. március 14. János Zsigmond fejedelem halálának időpontja. Az első erdélyi fejedelemről minden unitáriusnak és nem unitáriusnak tudnia kell, hogy szabadgondolkodásának köszönhetően született meg a világon legelőször, itt Erdélyben az a határozat, melyet a tordai országgyűlésen mondtak ki, és amelyet Marosvásárhelyen erősítettek meg. János Zsigmond fejedelem 1563-tól a reformáció híve lett, 1568-tól pedig az unitárius vallás követőjévé és jótévőjévé lépett elő. A gyulafehérvári székesegyházban temették el. Temetési szolgálatot Dávid Ferenc végzett magyar nyelven, Sommer János pedig latinul.

1571-1576 Báthory István fejedelemségének időszakát jelzi. A fejedelem és utódai az erdélyi Katolikus Egyház helyreállítására és ugyanakkor az unitárius vallás visszaszorítására igyekezett. Első lépésként elvette az unitáriusoktól a nyomdát, Dávid Ferencet pedig elmozdította udvari prédikatori állásából. Ebben az időszakban vezette be a cenzúrát, mely tulajdonképpen nem is az unitárius munkák korlátozását jelentette, hanem azok kiadásának megszüntét.

1579 sötét pontot jelent Egyházunk történetében. Ebben az évben vádolták be hitújítóként Dávid Ferencet. Első vádlója Blandrata György volt. Báthory Kristóf fejedelem erre az alkalmas időpontra várt, amikor eltiltotta Dávid Ferencet a prédikálástól és házi őrizetbe vetette. Bár időközben voltak sikeresnek mondható országgyűlési szereplései Dávid Ferencnek és követőinek, a vádat képtelenek voltak elhárítani.

1579. július 2-án, Blandrata György és Hunyadi Demeter, későbbi püspök nyomására az országgyűlés négy pontból álló hitvallást fogadott el. Ez a hitvallás azonban teljesen ellenkezett Dávid Ferenc unitárius tanival. Dávid Ferencet holtig tartó börtönbüntetésre ítélték, Déva várába zárták, ahol 1579. november 15-én meghalt. Ez csupán a hagyomány, mely erre az időpontra teszi halálát. Bogáti Fazekas Miklós feljegyzése szerint november 7-én halt meg, melynek körülményei és ugyanakkor sírja is ismeretlen. A börtön Dávid Ferencet nem törte meg. Erre utal a börtöne falára vésett feljegyzése is: *„A pápák kardja, a kereszt, a halál képe, semmi sem fogja az igazságot útjában feltartóztatni. Azt irtam, amit éreztem, s amit érzék, bízó lélekkel hirdetem. Meg vagyok győződve, hogy az én veszem után a hamis igehirdetők tanai össze fognak omlani”* (dr. Erdő János: Teológiai tanulmányok. 20. old).

1600. október 25-én tartották Lécfalván azt az országgyűlést, ahol legelőször találkozunk az „unitárius” kifejezéssel. Ez tulajdonképpen az unitarizmus teológiai alaptételét fejezi ki: Isten lényegében és személyében egy. Innen ered az egység hívő elnevezés is.

1618-ban az erdőszentgyörgyi zsinaton az Unitárius Egyház elhatározta magát és ugyanakkor állást foglalt a szombatosság ellen. Ez a mozgalom a 16. században keletkezett Erdélyben. Ennek a vallásos mozgalomnak az volt az indító rugója, hogy a vallást az Őszövetséggel, még közelebbről a tízparancsolattal kell kezdeni és csak azután térni rá az Újszövetségre. A hagyomány szerint Eösi András volt az alapítója, majd Pechi Simon lett kifejtője a 17. században. A szombatosság nem azonosítható a szombatista vallással, bár jól lehet itt is a szombat megtartásán volt a hangsúly.

1638. július 1-7 között, Dézsen tartott országgyűlés kemény rendelkezése alapján az unitáriusokra rákényszerítették a szentháromságot, valamint Jézus imádást. Az országgyűlés határozata azt is kimondta, hogy aki ez ellen vét, azt a fejedelem és az országgyűlés fogja megbüntetni. Ennek az intézkedésnek az a beszédes következménye, hogy az unitáriusokat elnyomták, templomaikat elfoglalták és megakadályozták vallásos munkáik kiadását és terjesztését.

1693. október 10-én elvették az óvári főiskolánkat. A Lipóti oklevél (A Diploma Leopoldinum - 1692. március 15 - kimondta, hogy megerősíti a bevett vallások jogait, de ugyanakkor lehetőséget biztosított a katolikusoknak a protestánsok rovására, hogy terjeszkedjenek) következtében érte egyházunkat e nagy veszteség. Bizonyos egyezés is született annak érdekében, hogy az épület helyett egy másikat kapjon egyházunk, viszont ezt az egyezséget nem tartotta be a katolikus egyház.

1718. április 2-án elvették a piaci főiskolánkat. Az uralkodó döntése következtében egyházunk főiskola nélkül maradt. Ennek következtében a tanítás is szünetelt. Ezek és a hasonló atrocitások azonban nem tudták megtörni egyházunkat. Az elnyomás az unitáriusokat még nagyobb összetartásra és áldozatkészségre ösztönözte. Ugyanakkor olyan védekezési intézkedéseket hoztak, melyek biztosították egyházunk fennmaradását a mai napig.

1781. november 29-én II. József kiadta a Türelmi rendeletet. Ez első sorban arra irányult, hogy a protestáns és részben az ortodox egyházak sérelmeit orvosolja. Ettől kezdve lehetőség nyílt a vallás szabad gyakorlására, és ugyanakkor templomok és iskolák is épültek. A katolikus vallás azonban továbbra is „uralkodó” vallás maradt, a többi vallásfelekezetet pedig megtűrtnek mondták. Ennek a rendeletnek a kimondása hozott az unitáriusok számára is egy fellendülést és egyházunk a megújulás útjára léphetett.

1831-ben kapcsolatot teremtettek az Amerikai Unitárius Egyházzal. Bölöni Farkas Sándor észak-amerikai utazása során találkozott az ottani unitáriusokkal és így ismertette velük egyházunk múltját és jelen életét. Az amerikai Unitárius Egyház lehetővé tette, hogy évente erdélyi fiatalok tanulhassanak egyetemeken.

1856. augusztus 30-án vezették be a „garasos alalmazást”, melynek az volt eredeti célja, hogy hívenként kérjenek és gyűjtsenek egy ezüst garast, amiből az iskolák fenntartásához szükséges anyagi fedezetet remélték.

1858-1859-ben látogatták meg egyházunkat az angol unitáriusok képviselői.

1861-ben jelent meg az első magyar nyelvű erdélyi folyóirat: Keresztény Magvető címmel. Nemcsak, hogy az első erdélyi magyar nyelvű folyóirat volt, hanem egyben egy olyan lehetőség, aminek kihasználásával a „keresztény eszmék s általában az erkölcsileg szép, jó, igaz magvainak vetése és fejlesztése” (dr. Erdő János: Teológiai tanulmányok. 40. old.) biztosítottnak látszott és mutatkozott a mai napig.

1888. szeptember 10-én látott napvilágot az Unitárius Közlöny, melyet a Dávid Ferenc Egylet (1885. augusztus 29-én alakult meg Boros György teológiai tanár, későbbi püspök indítványozására. Célja a vallásos élet ápolása volt. Az egylet első elnöke az utolsó erdélyi polihisztor Brassai Sámuel volt.) adott ki.

1905-ben megjelent az Unitárius Egyház c. havi lap, melynek célja a vallásos élet ápolása, az egyház építése és az időszerű egyházi reformok munkálása volt. Szerkesztője Lőrinczi István, székelykeresztúri lelkész volt.

1907-ben jelent meg az Unitárius Szószék című időszakos folyóirat, melynek elsőrendű célja a lelkészek szószéki szolgálatainak támogatása és a prédikációirodalom terjesztése, fejlesztése volt. Szerkesztői voltak: Vári Albert, Deák Miklós és Balázs András.

1948. augusztus 4-én megjelent az új kultusztörvény, mely kommunista szellemével átrendezte az egyházi életet, de ugyanakkor új alapokra helyezte a vallásfelekezetek közötti kapcsolatot is.

Az Unitárius Egyház püspökei

1. Dávid Ferenc 1568–1579
2. Hunyadi Demeter 1579–1592
3. Enyedi György 1592–1597
4. Várfalvi Kósa János 1597–1601
5. Toroczkai Máté 1601–1616
6. Radeckzi Bálint 1616–1632
7. Csanádi Pál 1632–1636
8. Beke Dániel 1636–1661

Dávid Ferenc síremléke a dévai várban

9. Járjai János 1661 ápr.7–jún 3
(Két évig a püspöki tisztség betöltetlen maradt, mivel a háború miatt püspökválasztó zsinatot nem tarthattak.)

10. Koncz Boldizsár 1663–1684
11. Szentiványi Márkos Dániel 1684–1689
12. Bedő Pál 1689–1690
13. Nagy Mihály 1691–1692
14. Almási Gergely Mihály 1692–1724
15. Pálfi Zsigmond 1724–1737
16. Szentábrahámi Lombárd Mihály 1737–1758
17. Agh István 1758–1786
18. Lázár István 1786–1811
19. Körmöczi János 1812–1836
20. Székely Miklós 1838–1843
21. Székely Sándor 1845–1852

(Kilenc évig a püspöki tisztség betöltetlen maradt, mert a kormány nem ismerte el az egyházunk püspök-választói jogát. Ebben az időszakban a püspöki teendőket Székely Mózes, egyházi főjegyző látta el.)

22. Kriza János 1861–1875 (A Vadrózsák szerzője.)
23. Ferencz József 1876–1928
24. Dr. Boros György 1928–1938
25. Dr. Varga Béla 1938–1940
26. Józán Miklós 1941–1946
27. Dr. Kiss Elek 1946–1971
28. Dr. Kovács Lajos 1972–1994
29. Dr. Erdő János 1995
30. Dr. Szabó Árpád 1996 – 2008
31. Bálint Benczédi Ferenc 2008–

Az unitárius elnevezés

A köztudatban elterjedt, hogy az unitárius elnevezést, már egyházunk megalakulása óta használtuk. Sőt, mintegy hivatalos elnevezésként is emlegetik némely-

kor. Tévedés azonban azt hinni és gondolni, hogy ez az elnevezés 1568, vagy 1571-re datálható. Gordon Sándor, nagy angol unitárius történetíró egyszerűen kétségbe vonja az elnevezés 16. századbeli használatát (Alex. Gordon: *Heads of the English Unitarian History*. 22. old.). Ennek ellenére azonban bizonyított, hogy, mint pl. „*Ergo deus est unitarius*” (LXVI. Évf. 1934. november-december 6. Füzet, 234. old) mondatban felfedezhető az elnevezés. Uzoni Fosztó István történetíró, volt bányoni unitárius lelkész azt írja, hogy a gyulafehérvári második nagy hitvita után unitáriusoknak nevezték hitelődeinket (Jakab Elek: *Dávid Ferenc emléke*. 246. old.). Egy komoly kérdés, hogy tulajdonképpen elődeink miért nem nevezték unitáriusoknak magukat. Amennyiben azonban azt a tényt látjuk, hogy az adott történelmi időszakban (16. század), a reformáció minden ága azt az álláspontot képviselte, hogy ő lépett rá a helyes és igaz vallásos ismeret útjára, akkor teljesen érthető, hogy mindenik csupán kereszténynek nevezte magát, ami miatt elhanyagoltta az unitáriusok esetében a megnevezés használatát.

Meg kell jegyeznünk azt is, hogy az unitárius lelkészek többnyire a kezdeti időszakban „evangélikus hitvallású szolgáknak” nevezték magukat. Később, majd az 1576 évi törvény így említi őket: „*Azok, akik Dávid F. hitén vannak*”. A 16. század végére azonban határozottan különváltak az erdélyi protestáns felekezetek, s mintegy ennek következményeként találhatjuk a léczfalvi országgyűlés bejegyzésében az „*unitaria religio*” megjegyzést. 1638-tól azonban az „*unitaria recepta religio*”, vagy „*unitaria magyar ecclesia*” név szerepel.

„*A 16. század végére már nemcsak határozottan külön válnak egymástól az erdélyi protestáns felekezetek, hanem az 1600 évben Léczfalván tartott országgyűlésen vallásunkról „unitaria religio” cí- men esik szó. Az 1638 évi szomorú eseményekkel kapcsolatos deézsi egyezkedés „unitaria recepta religio”, „unitaria magyar ecclesia” néven említi. Az Approbata Constitutiókban „Unitaria vei antitrinitaria” szavak szerepelnek, az 1848 évi törvény unitárius vallásról, az 1928 évi román kultusztörvény pedig unitárius kultusztanról emlékezik meg.*” (LXVI. Évf. 1934. november-december 6. Füzet, 234. old)

Unitárius álláspont

A történelem folyamán az unitárius felfogás mindig a hatalmasok önkényével állott szemben, aminek következtében állandóan a szabadságra vágyott. 1879-ben, Debrecenben az egyik református püspök a következőket mondta: „*Nem szeretem az unitárius nevet, mert az unitárius egy olyan ember, aki soha sem mondotta ki az utolsó szót*” (Alex. Gordon: *Heads of the English Unitarian History*. 131. old.). Az unitárius álláspontot a szabadság vágy teremtette, azaz, hogy minden lélek szabadon keresse Istent. Ez a felfogás Jézus tanításából származik, aki megláttatta velünk Istenben az Atyát, aki minden teremtményével szemben a szeretetet és a jóságot sugározza. Az unitáriusok számára mindennél fontosabb, hogy Istenről a Jézus tanította képet alkossák meg. Jézus Isten-fogalma a legtisztább egységet lát-

tatja velünk, ezt azonban minden unitárius egy kiegyensúlyozott életben látja megvalósulónak, melyet az értelem, érzelem és akarat összhangja tesz teljessé. Jézus személyével kapcsolatosan az unitárius vallás elérkezett ahhoz a ponthoz, amikor személyében egy igaz, tiszta, egy Isten akarata szerint cselekvő embert fedezett fel. Egyesek azt hangsúlyozzák, hogy Jézusban az „*isteni embert ismerhettük meg*” (Benczédi Pál: *Az unitárius hitelvek kifejlődése*. 11. old.)

Az unitárius vallás lényege

Az unitárius vallás a tiszta lelkiismeretnek, a szabad vallásos gondolkodásnak, a fejlődésnek és az őszinte hitnek a vallása. Harnack Adolf, a 20. század egyik kiemelkedő teológusa jegyezte meg a németországi eretneküldözéssel kapcsolatosan, hogy a kereszténységből a harmadik század óta hiányzik az őszinte hit. Az unitárius vallás erre az őszinte hitre hivatkozik, és erre buzdítja híveit.

Az unitárius vallás történelmi vallás, melynek gyökerei Jézus tanításaihoz nyúlnak vissza. Megjelenése óta állandóan fejlődött, mint ahogy azt annak idején Dávid Ferenc megállapította. Lényege abban foglalható össze, hogy az unitárius hit egy őszinte, egyszerűségtől áthatott hit a gondviselő Atyában, aki a világnak teremtője és az emberiségnek gondviselő Atyja. E hitnél azonban nagyobbnak számít a szeretet Isten és felebarátunk, azaz embertársunk iránt. A „*szellemnek, a léleknek fontos volta, a szellemiségnek mindig előtérben állása az unitarizmus mindenkor legfőbb jellemzője. Ez a vallás a Jézus vallása*”. (Benczédi Pál: *Az unitárius hitelvek kifejlődése*. 13. old.)

Hit és vallás

Mindenképpen említenem kell a dogma és a hitelvek kérdéskörét. Amikor hangsúlyozom e két kifejezést, akkor megállapítom azt is, hogy, míg a dogma alatt a figyelmet értjük, mely az evangéliumok kijelentés tartalmára néz, ami az evangélium örökérvényű summáját jelenti, addig a hitelvek objektív útmutatásokat és igazságokat tárnak fel az evangéliumban. Más szóval azt mondjuk, hogy az unitáriusoknak kiforrott és kialakult nézeteik vannak a keresztény vallással kapcsolatosan „*amelyek az unitárius vallásos köztudatot többé-kevésbé öntudatosan meghatározzák. Talán ezek azok a hitelvek, melyekre hivatkozni szoktunk*” (Dr. Varga Béla: *Hit és vallás*. 14. old.).

A vallás nem más, mint Isten és ember közötti viszony. Isten létét bizonyítani nem is fontos, mert ez a hit világába tartozik. A hit Isten ajándéka. Ennek köszönhetően alapja és feltétele a vallásos tapasztalásnak, ami a lélekben fogalmazódik meg, és mint ilyen telik meg gazdag tartalommal. Más szóval azt mondhatjuk, hogy a hit nem más, mint Isten jelenléte az ember érzésvilágában. A hit képtelen egyik napról a másikra megszületni. Fejlődési fokon megy át, mialatt az egyén tisztázza Isten melletti viszonyát. „*Mert szegénynek drága kincs a hit, / Hinni és remélni megtanít, /*

S néki, míg a sír rá nem lehel, / Mindig hinni és remélni kell.” (Arany János: Fiamnak).

Az unitárius hitelvek főbb pontjai

Isten. Az egész unitárius vallás lényege, amire minden többi hitelv fel van építve: Isten Atyasága. Ez tulajdonképpen egy eszmény, amelyet meg kell valósítani az élet minden vonatkozásában. A másik jellemző vonás Isten egysége. Semmi sincs világosabb tanítás a Bibliában, mint Isten egysége – mondja Dávid Ferenc a Rövid Magyarázatban. Egy következő fontos vonása az unitárius vallásnak, hogy Isten lélek (Jn 4.24.). Amikor Istent, mint szellemet igyekszünk meghatározni, akkor három fontos jellemvonást kell megemlítenünk: Isten tökéletes, szent és jó. Tulajdonképpen ezek a kifejezések, illetve a mögöttük és bennük található lényeg az, ami meghatározza Isten szellemi voltát. Egy következő lényegét Isten személyes jellegében fedezünk fel. Ezzel pedig azt határozzuk meg, hogy Ő egy személyes, öntudatos lény. Fontos szerepet tölt be az unitárius felfogásban, hogy a teremtést Isten munkájának tartjuk. Azt mondjuk, „*ha van valami a világon, ami isteni dolog, akkor a teremtés bizonyára ilyen*” (Dr. Varga Béla: Hit és vallás. 51. old.).

Az eddigiekhez társul Istennek két tulajdonsága, az igazságosság és az irgalmasság. Az ember is lehet igazságos és irgalmas, viszont az elfogulatlan szeretetnek olyan mértéke szükséges ehhez, amit csak ritkán fedezhetünk fel az emberi viszonyulások, közös együttélések rendjén. Isten szeretete és irgalmassága azonban olyan méreteket ölt, melyeket emberi fogalmakkal képtelenség körülírunk. Az irgalmassághoz az igazságtól a szeretet vezet. Gondviselő Istenünkben mindkettő bőven meg van. Az irgalom és könyörület „*letörli a könnyeket, megbocsát a bűnösnek, az igazságosság fokozza az erőt és a bizalmat. Jézus az irgalmasságot emeli ki, midőn azt mondja, hogy irgalmasságot akarok és nem áldozatot, mert nem az igazakat hívogatni jöttem, hanem a bűnösöket a megtérésre*” (A hegyi beszéd. Dr. Varga Béla: Hit és vallás. 54. old.).

A **Szentlelket** az unitárius felfogás képtelen külön isteni személyként kezelni. Éppen ezért hitében Isten erejét és jóra való segítségét képzelem, ami megvilágosítja az értelmet, megtisztítja a szívet, megerősíti emberi akaratunkat. Hisszük, hogy ez a lélek mindenkor munkálkodik bennünk, amikor arra törekszünk, hogy a jót és igazat megismerjük és ezek mellett szilárdan megmaradjunk.

Jézust történeti személynek hisszük, akiről az Újszövetségben olvasunk. Tanításai irányt szabnak és határoznak számunkra, melyek által azt szeretné, hogy megismertesse velünk Isten törvényeit, valamint emberi szeretetben végbemenő kötelességeinket Istennel és embertársainkkal szemben. Éppen ezért örökérvényűnek és meghatározónak tartjuk azt a tanítását, melyben a vallás legfőbb törvényét fogalmazta meg: „*Minden parancsolatok között az első: Az Úr, ami Istenünk egy Úr. Szeressed azért az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és teljes erődből. Ez az első*

parancsolat. A második hasonlatos ehhez: Szeresd felebarátodat, mint magadat. Nincs más, ezeknél nagyobb parancsolat.” (Mk 12,28-31).

Vallásos életünk gyakorlását úgy képzeljük el, hogy egyházba tömörülünk, ahol Jézus tanításának és példájának követésével Isten országa építésén munkálkodunk. Elvünk, hogy minden embertársunkkal békességben és szeretetben éljünk, mert arról kell megismerjenek minket, hogy Jézus tanítványai vagyunk, ha egymást szeretjük (Jn 13,35). Az Unitárius Egyház és az unitárius vallás keletkezése nem keverendő össze. Az egyház, mint intézmény 1568-ban létrejött, de az unitárius vallás Jézus tanításával egyidejű!

Bűn és bűnbocsánat. Hitünk és vallásos felfogásunk tartozéka az a meggyőződés, hogy bűneinket közvetlen Istennek kell megvallanunk. Nem az örökös bűntudat, hanem a megjavulás vágya tölt el és az, hogy ugyanazt a vétket ismételtelen el ne kövessük.

Természetesen az unitáriusoknál is megtalálható az **örökéletbe vetett hit**, ami azonban kevésbé hangsúlyos. Ez a meggyőződés azt a magyarázatot hordozza magával, hogy hiszünk az élet folytatóságában és a lélek halhatatlanságában. A halált úgy fogjuk fel, mint egy természetes változást, miután testünk porrá lesz, lelkünk azonban tovább él Istennél, akitől soha el nem szakad.

Szertartások. Ezek közül mindenképp előtérbe kell emelnem, amiről elmondom, hogy kezdetben a felnőtt keresztelezés hívei voltak az unitáriusok, azonban éppen a jövőbiztosítása érdekében jobbnak látták visszaállítani a gyermekkeresztelest. A konfirmálás jelenti azt az érettségi kort, amikor az ifjú hitéről biztosságot tesz és egyúttal hűséget is fogad egyháza és vallása mellett. Fontos mozzanatot jelent egyházi életünkben a házasság megáldása, amikor tulajdonképpen Isten és a gyülekezet előtt fogadalmat tesz az ifjú pár arra vonatkozóan, hogy egymáshoz hűségesek maradnak. A temetési szertartás, mint minden történeti egyház esetében komoly helyet foglal el a szertartások sorában. Az unitáriusok azonban a jelen élet kínálta lehetőségekre mutatnak rá. Igyekeznek vigasztalást és reménységet önteni a csüggedőkbe, a gyászolókba anélkül, hogy a középkori sötétséget árasztanák maguk körül utópisztikus hiedelmek híresztelésével. Végül pedig a két szín alatt felszolgált úrvacsorát említem, melyet minden alkalommal azért veszünk magunkhoz, hogy az által Jézusra emlékezzünk, és buzdítást nyerjünk példája követésére. Ebből hitalapon nem zárunk ki senkit, aki részt vesz a szertartáson.

Pap Gy. László

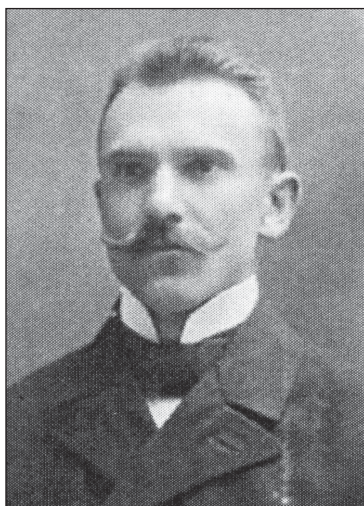
A templomépítő Barabás István (1876–1952) egyházzolgálatára

Akik előttünk jártak című rovatunk közelmúltbeli cikkeiben olyan unitárius hírességekről is megemlékeztünk, mint a 135 éve született zeneszerző-géniusz (Bartók Béla) vagy a nőszövetségi és egyháztársadalmi munkában meghatározó szerepet vállaló, sikeres író (Perczelné Kozma Flóra). Ezúttal – szándékosan – egy olyan lelkész portréját vázoljuk fel, aki sajnos felekezetiünk belső nyilvánosságából is eltűnt, pedig egyházzolgálatára több szempontból példaértékű. 140 éve született Barabás István.

Barabás István életének és egyházzolgálatának bemutatásakor Budapest mellett két – az Unitárius Életben is rendszeresen szereplő – alföldi egyházközségről (Hódmezővásárhely, Dunapataj) is okvetlenül szólnunk kell, ahol évtizedeken át szolgált, és a templomépítés is az ő nevéhez fűződik. Ezáltal szervesen kapcsolódunk rovatunk korábbi, hódmezővásárhelyi és dunapataji tematikájú írásaihoz is.

Életrajzi vázlat

Barabás István a háromszéki Kálnok községben született, 1876. október 17-én. Középiszkolai tanulmányait Sepsiszentgyörgyön, Székelykeresztúron és Kolozsvárott végezte, majd 1897-ben beiratkozott a teológiára, és 1901-ben lelkésszé szentelték. Szolgálatát Hargita megyében, a Tordátfalvi Unitárius Egyházközségben kezdte meg, majd 1905-ben püspöki kihelyezéssel Magyarországra került, s több mint két évtizeden át a Hódmezővásárhelyi Unitárius Egyházközség lelkésze volt. Az 1920-as években az Egységes Párt helyi elnökeként, Bethlen István miniszterelnök politikájának támogatójaként a helyi közéletben is szerepet vállalt. 1928-ban – Kalmár Bíró Lajos lelkésszel helyet cserélve – került Budapestre, ahol rövid ideig – Iván Lászlóval együtt – hitoktató volt, majd másodlelkési feladatokat látott el. Nevé-

Barabás István (1876–1952)

hez fűződik a később önállósult filia, a Dunapataji Unitárius Egyházközség megszervezése.

Barabás hódmezővásárhelyi szolgálatára

Háromszáz évvel Dávid Ferenc halála után, 1879 tavaszán Hódmezővásárhelyen újjáéledt az unitárius eszmerendszer. Az Erdélyből áttelepült polgári iskolai tanár, Nagy Tamás bibliakört szervezett, amelyet elsősorban református és evangélikus vallású, de az unitarizmus hitelveivel rokonszenvező iparosok, tisztviselők látogattak. Közülük tizennégyen 1879. április 14-én elhagyták az evangélikus egyházat, és hivatalosan a Kolozsvári Unitárius

Egyházközséghez csatlakoztak. Az unitarizmussal rokonszenvező érdeklődők száma néhány hét alatt annyira gyarapodott, hogy 1879. május 22-én megalapították a Hódmezővásárhelyi Unitárius Leányegyházközséget. 1883 karácsonyán a hódmezővásárhelyi unitáriusok száma már 168 fő volt. 1884 augusztusában, közadakozásból telket vásároltak, s azon néhány hét alatt felépítettek egy kisebb imaházat. 1890 és 1905 között a kolozsvári egyházi központ nem tudott állandó papot Hódmezővásárhelyre rendelni, így beszolgálóként erdélyi lelkészek, illetve fiatal teológiai hallgatók vettek részt a gyülekezet életében. Az élénk és termékeny hódmezővásárhelyi unitárius élet a dél-alföldi régió más településeire is kihatott: leányegyházközség alakult Orosházán (1886), Mezőberényben (1888) és Dévaványán (1900).

Barabás István 1905. december 17-én kezdte meg hódmezővásárhelyi lelkési szolgálatát, és Kovács József egyházközségi gondnok, helyi téglagyáros támogatásával jelentős fejlesztésbe kezdett. „Isten útmutatása volt, hogy siettünk az építkezésekkel és vásárlásokkal. Mert a templom építése után négy évvel reánk tört a háború, nyomában a közismert nyomorúságokkal. Ha nem hallgatunk az Ő sürgető szavaira, ma csak emléke volna meg az egyházközségnek” – emlékezett az 1907 és 1912 közötti építkezésekre Barabás. 1907-ben, a várostól ajándékképpen megszerzett területen új iskolát, lelkési és kántortanítói lakást építettek. 1908-ban 40 kataszteri holdas tanyai birtokot vásároltak, amelynek 42 ezer aranykoronás vételárából a foglalót és az átírási költséget (4000 korona) Kovács József előre kifizette, s csak

ezután kértek kölcsönt a kolozsvári egyházi központtól. Barabás visszaemlékezése szerint Kovács József „a templomépítésnek sem örült úgy, mint ennek a vásárnak. És igaza volt! Ez a föld lett dajkáló anyánk, amikor Erdélyt és vele együtt az egyházi és állami támogatást elveszítettük. A föld mentette meg iskolánkat is, amit gonosz kezek meg akartak fojtani.”

Az új iskola megépítése és a tanyai birtok megvásárlása után, 1908 őszén kezdődött a templomépítés. Barabás és Kovács elérte, hogy a gyülekezet 590 négyszögöles területet kapjon a várostól. Az egyházi központtól kapott, 55 ezer aranykorona összegű kölcsön folyósítását Barabás István intézte el, Kovács József pedig több mint 220 ezer téglával, 18 ezer cseréppel és más anyagokkal segítette az építkezést. Országos gyűjtést szerveztek, amelyből 4100 korona; a hódmezővásárhelyi hívek adományából 1000 korona folyt be; az Angol és Külföldi Unitárius Társulat 596 korona, míg a Budapesti Unitárius Egyházközség 500 korona támogatást nyújtott. 1910 tavaszán Kruzslíc Károly és Libor József építészeket bízták meg a csúcsíves, gótikus stílusban készülő templom tervezésével és kivitelezésével. A kiváló művészi minőségű orgonát Kovács József és felesége, Czimermann Anna adományozta. A tizenöt regiszteres, pedálos, két manuálos, kupolázható csőrendszerű hangszer elkészítését Rukovina János (1867–1929) horvát származású szegedi műorgona-építő mester, a morva Soukenik János (1860?–1912) orgonagyárának munkatársa vállalta. A harangot – a magyarországi protestáns templomépítésben különösen aktív szerepet vállaló – soproni Seltenhofer műhelyt vezető testvérpár, Frigyes és Lajos öntötte. Az úrasztalára egy Tóthfalusi-féle Képes Szent Bibliát – amely 1910 táján ritka és értékes szentíráskiadásnak számított – Barabás István adományozta. Az elkészült templomot 1911. október 29-én nyitották meg; az első, úrvacsoraszertartással egybekötött istentiszteleten a helyi római katolikus, református és evangélikus egyházközség is képviseltette magát.

A hódmezővásárhelyi unitárius templom felszentelésére 1912. május 5-én került sor. Az istentiszteletet Barabás István imája vezette be, majd Józán Miklós esperes és Ferencz József püspök mondott egyházi beszédet. Az úrvacsorai ágendát az egyházközség első, 1886 és 1890 között Hódmezővásárhelyen szolgált segédlelkésze, Ajtay János mondta el. Az istentisztelet keretében Lőfi Ödön bölöni lelkész keresztelelési szertartást végzett. A záróimát Lőrinczy Dénes tordai lelkész mondta el. A templomszentelés után a hódmezővásárhelyi egyházközség a Fekete Sas szálló különtermeiben rendezett estélyt.

A Hódmezővásárhelyi Unitárius Egyházközség 1913 és 1921 közötti történetére rányomta bélyegét az első világháború, az 1919. évi prolektárdiktatúra, a keleti országrész román megszállása és a trianoni békediktátum. A templomszentelés (1912. május 5.) és a Duna-Tisza menti Unitárius Egyházkör 1920. július 4-én, Hódmezővásárhelyen megtartott közgyűlése – amelyen Józán Miklós esperest megválasztották püspöki vikáriusnak – közötti időszak egyházközségi ügyviteli iratai szinte kizárólag gazdasági-pénzügyi kérdésekkel, illetve a háborús pusztítás enyhítésére tett intézkedésekkel foglalkoznak. A templom kisebb mértékben megrongálódott, a régi harangot és az orgonasípok jelentős részét a háború során a hadsereg elvitte. A templomba járó hívek száma folyamatosan csökkent, a szórványgondozás – elsősorban közlekedési nehézségek miatt akadozott. A tanácsköztársaság idején a kommunisták erőszakkal átvették az unitárius felekezeti iskola működtetését.

1921-től kezdve – mint Ágoston József 1935-ben megfogalmazott tanulmánya írja – „*az évenként megtartott vikárius-püspöki látogatásoknak, valamint Barabás István és Kovács József célszerű munkájának következtében a gyülekezet visszanyerte bizalmát Istenben és önmagában.*” 1921-ben sikerült megvásárolniuk újabb 60 hold földbirtokot, ami részben ellensúlyozta a Magyar Unitárius Egyház kettészakításából, a kolozsvári egyházi központ támo-

gatásának elvesztéséből következő anyagi csődhelyzetet. Az istentiszteletek mellett Barabás a felekezeti oktatásra is nagy hangsúlyt fektetett. Az 1926/27-es tanévről szóló tanügyi jelentés szerint a hódmezővásárhelyi unitárius elemi iskolának 27 növendéke (15 fiú és 12 leány) volt, akikkel Boros Áron kántortanító foglalkozott.

Kovács József 1927. június 18-án, életének 98. évében elhunyt. Özvegye új, az eredetinel is nagyobb harangot öntetett, amit december 25-én, Karácsony első napján szentelt fel Barabás István. Kovács József halálával nemcsak egy korszak, de Barabás hódmezővásárhelyi szolgálata is lezárult: 1928-tól Budapesten, illetve Dunapatajon szolgált.

Barabás István dunapataji szolgálata

A Dunapataji Unitárius Egyházközség – a Békés megyei Füzesgyarmathoz és a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Kocsordhoz hasonlóan – a helyi református egyházközség kettészakadásával, a hívek egy nagyobb csoportjának áttéréseivel jött létre. Az akkori Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyében (a mai Bács-Kiskun megyében, a kalocsai járásban) található nagyközség orvosának felesége, Dr. Kendecsy Pálné 1935 novemberében azzal a céllal kereste fel a Budapesti Unitárius Egyházközséget, hogy bejelentse: a faluban nyolcvan személyt akar térni az unitárius vallásra. Józán Miklós püspöki vikárius a szerveződő dunapataji gyülekezet gondozásával Barabás Istvánt bízta meg, aki 1936. január 12-én 26 személyt vett fel az Unitárius Egyházba. Az első istentiszteletet 1936. február 16-án, a helyi állami polgári iskola egyik tantermében rendezték meg, ahol a szószéki szolgálatot Barabás látta el. Az iskola igazgatója néhány nap múlva megtiltotta további unitárius istentiszteletek tartását.

Barabás István, Dr. Kendecsy Pál és felesége, valamint néhány presbiter – a kezdeti nehézségek ellenére – már az 1936. március 15-i duna-

A dunapataji unitárius templom -
ma múzeum

pataji unitárius ünnepség, istentisztelet és szeretetvendégség után tervezni kezdte egy saját ingatlan megvásárlását, templom és gyülekezeti terem építését. Április 13-án, Húsvét másodnapján, a Kendecsy-házaspár lakásán rendezett istentisztelet után megtartották az első közgyűlést, amelyen kimondták, hogy a gyülekezet a Budapesti Unitárius Egyházközség leányegyházközségeként működik tovább. Pünkösdkor ugyancsak a Kendecsy-házaspár lakásán tartottak úrvacsorás istentiszteletet, amelynek keretében konfirmált az első dunapataji unitárius gyermek. 1936. június 8-án - a hívek adományából, valamint 9000 pengő költsön segítségével - sikerült megvásárolniuk egy házas telket, amely korábban gabonaraként működött. 1936. június 28-án megtarthatták az első istentiszteletet a gabonarakattárral szemben álló - unitárius tulajdonú - családi házban kialakított gyülekezeti teremben, amely a templom felszenteléséig az egyházközség otthona volt.

1936 nyarától a lassan gyarapodó Dunapataji Unitárius Egyházközséget elsősorban a templomépítés foglalkoztatta. Ennek folyamatát az anyagi források hiánya mellett az is lassította, hogy a korábbi gabonarakattárról kiderült: az ingatlan bonyolult végrendeleti perben érintett, és az örökösök külföldön élnek. Az 1936/37-es tanévben emellett a gyülekezetnek sok gondot okozott az

unitárius vallásra áttért szülők - hivatalosan még reformátusnak számító - gyermekeinek iskoláztatása. A dunapataji unitárius templomos ingatlan - vagyis a korábbi gabonarakattár - végül 1937. április 10-én került a leányegyházközség tulajdonába. A lelkész és a presbitérium ekkor már világosan látta, hogy a templomépítés jelentősen meghaladja a kis gyülekezet anyagi lehetőségeit, ezért április 20-án eladták a telket és a rajta lévő épületeket az Unitárius Lelkeszi Nyugdíjintézetnek - azzal a feltétellel, hogy az ingatlan csak unitárius célokat szolgáló intézménynek adható tovább. A telek értékesítéséből származó bevétel sem volt azonban elegendő a templom felépítéséhez, így az Unitárius Lelkeszi Nyugdíjintézettől 2000 pengő kölcsönt kellett felvenniük; a Budapesti Unitárius Egyházközség, valamint a magyarországi Unitárius Egyház Igazgató Tanácsa pedig 1000-1000 pengő segílyt folyósított.

A templom és a torony megtervezésére Barabás István lelkész 1937. július 6-án kérte fel Szinte László székelyföldi születésű unitárius építésszámológépet, a Budapest székesfővárosi polgármesteri hivatal műszaki főtanácsosát - jelezve, hogy *„felmerülő útköltségén kívül fáradságáért köszönetnél egyebet nyújtani nem tudok.”* A presbitérium 1937. július 18-án tartott ülésén elfogadta az építési terveket. Az építkezés augusztus 21-én, a torony alapjainak ásásával kezdődött meg, az első téglát augusztus 23-án tették le, és szeptember 25-én délben már fel is tűzték a csillagot. A templomhoz - ugyancsak túlnyomórészt adományokból új gyülekezeti terem és harangozói lakást is építettek. A dunapataji unitárius templomban - Barabás István megfogalmazása szerint *„az Unitárius becsület templomában”* - 1937. november 14-én, Dávid Ferenc halálának évfordulóján rendezték az első istentiszteletet, amelyen a templomépítés közreműködői és a gyülekezet tagjai vettek részt. Az ünnepélyes felszentelésre december 5-én került sor, amikor a szószéki szolgálatot Józán Miklós püspöki vikárius és Barabás István látta el.

A templomszentelést követő években megritkultak a Dunapatajról szóló híradások; az 1938 és 1944 közötti időszakból levéltári dokumentáció sem maradt fenn. Az Unitárius Értesítő szerint 1940 tavaszán, az esperesi vizsgálószerk idején a dunapataji gyülekezet létszáma 78 fő volt, akik közül 50-60 fő rendszeresen részt vesz a vasárnapi istentiszteleteken; az 1940. április 21-i közgyűlést követő közebeden 68 fő vett részt. A dunapataji egyházközséghez tartozott a Kecskemét és vidéke szórvány, amelynek gondnoka P. Buzogány Lajos számvevőségi tanácsos. Az esperesi vizsgálószerk következő ülését 1942. június 4-én tartotta Dunapatajon. A gyülekezet ekkor úgy döntött, hogy *„a szórványegyházközségi minőség helyett a budapesti egyházközség leányegyházközségeként kíván tovább élni mindaddig, míg kellőképpen meg nem erősödik.”*

1942 után Barabás István - idős kora és budapesti feladatai miatt - csak ritkán szolgált Dunapatajon. Ilyen alkalom volt a Brassai Sámuel Unitárius Ifjúsági Egyesület 1947. július 4-6. között, Dunapatajon tartott konferenciájának megnyitó istentisztelete. A vendégek között amerikai, brit, holland és cseh unitáriusok is voltak. A dunapataji Unitárius Ifjúsági Konferencia három témakörben - egyházszervezeti kérdések, vallásos és világnézeti kérdések, a magyarság helyzetére vonatkozó kérdések - hozott írásos határozatokat, amelyek jól tükrözik a magyarországi egyházzárszónak a második világháború utáni súlyos problémáit. Éppen ezért az ifjúsági konferencia jelentősége messze túlmutat az egyházközségi kereteken.

Dokumentumok Barabás István budapesti szolgálatáról (1928-1950)

(1) 1929. január 1-i hatállyal Józán Miklós püspöki vikárius, a Budapesti Unitárius Egyházközség lelkésze helyettesét, Barabás Istvánt nevezte ki az Unitárius Értesítő című, kéthetente megjelenő kiadvány főszerkesztőjének. Az ekkor

már hét éve megjelenő felekezeti lap az egyházközség hivatalos közlönye lett, amelyet minden adófizető egyházfenntartónak – külön előfizetés nélkül is – megküldtek. Barabás munkáját az egyházközség két hitoktatója, Iván (Jancsi) László és Pethő István segítette. A szerkesztői bemutatkozásban Barabás az erdélyi egyházzal való „szellemi, erkölcsi és testvéri kapcsolatok mélyítését” emelte ki, és leszögezte: „életbevágó fontos teendőnknek vélem az unitárius ifjúság evangelizálása, fokozottabb erkölcsi és anyagi támogatása körünkre égett súlyos kérdésének megoldását”. Barabás négy évig látta el a főszerkesztői feladatot; utóda Iván László lett.

(2) Az 1929. június 9-én tartott egyházközségi közgyűlésen Barabás István – a szegény sorsú unitárius gyermekek és fiatalok támogatására – kezdeményezte a Dávid Ferenc Fillér Alapítvány létrehozását. Elképzelése szerint minden egyházfenntartónak naponta egy fillérrel (azaz évente 3,65 pengővel) kellett volna támogatnia az alapítványt. A közgyűlés támogatása ellenére a terv nem valósult meg.

(3) A keblitanács 1935. júniusi ülésére Barabás István részletes statisztikát készített a hitoktatásban részt vevő unitárius tanulókról. Megállapította, hogy az 1934/35-ös tanévben Budapesten 355; a közigazgatásilag ekkor még önálló (de gyakorlatilag a fővároshoz tartozó) Kispesten 33, Pestszentlőrincen 21, Újpesten 16 és Rákospalotán 9 tanuló vett részt a vallásitanításban. Ugyanezen az ülésen Iván László javasolta, hogy Sashalmon, Rákosszentmihályon és Mátyásföldön is alakítsanak hittanos csoportokat.

(4) Józan Miklóst 1941. június 29-én, a marosvásárhelyi zsinaton a visszacsatolt észak-erdélyi területek és Magyarország unitárius püspökévé választották, így a Budapesti Unitárius Egyházközségben lelkészválasztásra került sor. Az 1941. november 30-ai keblitanácsi ülésen a két pályázó közül Szent-Iványi Sándor 27, Barabás István 15 szavazatot kapott, így a lelkészválasztó

közgyűlésre már csak Szent-Iványi nevét terjesztették fel, akit 190 igen, 99 nem és 2 érvénytelen szavazattal meg is választottak. Pethő István hitoktató lelkész (ekkor már a Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség lelkésze), valamint hét egyháztag és presbiter a közgyűlésen – Barabást támogató – fellebbezési szándékot jelentett be, ezért a végleges (a közgyűlési határozatot megerősítő) döntést 1942 februárjában a kolozsvári Egyházi Főtanácsnak kellett meghoznia.

(5) Az 1946. évről – Szent-Iványi Sándor vezető lelkész politikai tevékenysége, gyakori külföldi utazásai miatt – már Barabás István állította össze a Budapesti Unitárius Egyházközség lelkészi jelentését. 74 keresztelest, 16 esketési szertartást, 36 temetést, 20 konfirmálást és 32 áttérést rögzített; az egyházközséget elhagyók száma 9 fő volt. Az 1947. évre – az ország rossz gazdasági helyzete, az egyházfenntartók elszegényedése miatt – jelentős költségvetési hiányt prognosztizált. Ennek ellenére megfelelő ütemben haladt a háborúban megrongálódott templom és bérházak rekonstrukciója.

(6) A keblitanács 1947. december 12-i ülésén rögzítették, hogy Szent-Iványi Sándor amerikai tartózkodása miatt – hivatalos kinevezési okmányok nélkül – Barabás István látja el a Budapesti Unitárius Egyházközség vezető lelkészi teendőit. Közvetlen munkatársául a kényszerű világi pályájáról visszatérő Győrfi István hitoktató lelkészt választotta, aki nehéz körülmények között is eredményes munkát végzett. Az egyházközséget 1948-ban különösen súlyos pénzügyi nehézségek terhelték, s emellett az egyre romló politikai helyzettel, a kommunisták térnyerésével, a rádiós istentiszteleteket ellehetetlenítő cenzúrával is szembe kellett nézni.

(7) A Budapesti Unitárius Egyházközség 1949. február 20-i közgyűlése hivatalosan is vezető lelkésszé nevezte ki Barabás Istvánt. Ugyanezen az ülésen Barabás indítványozta, hogy nők is választhatók legyenek presbiteri tisztségre.

(8) Barabás István javaslatára 1949. június 11-én megemlékeztek az első budapesti unitárius istentisztelet 80. évfordulójáról. Barabás mellett 12 unitárius lelkész vett részt az ünnepi istentiszteleten és díszközgyűlésen; Kiss Elek püspök azonban – politikai okokból – nem jöhetett Kolozsvárról Budapestre, csupán üdvözlő levelét küldhette el.

(9) Barabás Istvánt 1950 őszén – a Csiki Gábor esperes vezette Egyházköri Tanács határozata alapján – nyugdíjazták. Barabás (és a presbitérium is) kérte, hogy még egy évig szolgálhasson, mert akkor töltené be lelkészi pályafutásának fél évszázados évfordulóját, de kérését Csiki nem támogatta. Élete utolsó két évében Nagy Ignác utcai lelkészi lakását is meg kellett osztania utódával, a Debrecenből a fővárosba került Buzogány Kálmánnal.

Barabás István életének 77. évében, 1952-ben hunyt el. Kérésére a legszűkebb családi körben temették el; a szertartáson Ferencz József későbbi püspök mondott imát. A hódmezővásárhelyi és dunapataji templomépítőről, a fővárosban a legnehezebb körülmények között is mindenkor becsületesen küzdő lelkészről így emlékezett meg az Unitárius Élet: *„Meggyőződéséhez hajlíthatatlan keménységgel ragaszkodó, s igazságának érvényesítéséért a harcok kiállás kockázata elől soha ki nem térő egyénisége a templomi szószerk magaslátában valami egészen sajátos – erős valóságérzékkel megáldott természetével ellenértésnek látszó – lírai tartalommal gazdagodott. Szószéki beszédeivel példát mutatott arra, hogyan lehet minden retorikai sallang nélkül, egyszerű szóval a lelkek mélyére hatolni. Sohasem mondanivalójának dinamikájával, de a lelke mélyéből kiáradó evangéliumi igazság parancsának sugalló erejével igyekezett mindig hallgatóinak szívéhez férközni.”*

Retkes Attila

A múlt nagyjai között – Orbán Balázs

Jártamban keltemben sokszor érnek meglepetések. Egyik székelyföldi utamon Gyergyószentmiklós egyik tömbház negyedében (Virág lakótelepen) egy kis, rendezett park közepében egy új műalkotást, szobrot fedeztem fel. Közelebb menve, a talapzaton álló szobor alatt Orbán Balázs nevét fedeztem fel. Le is fényképeztem, hiszen ezen a zord vidéken elég kevés az unitárius hívő, ugyebár a „székely szentföld” egyik medencéjében voltam épp. Itt a hithű katolikus emberek a házaik tetején is kis keresztekkel hirdetik hová tartozásukat. De rövid időn belül rá kellett jönnöm, hogy ez a szobor a „legnagyobb székely” emlékének szól. Ő pedig az össz-magyarország szerves része.

Csak itthon tudtam meg, hogy a szobor alkotója Varga Gábor, Dombóváron élő szobrászművész. Amikor ezt megemlítettem dél-dunántúli gyülekeztünkben dr. Szabó Attila megígérte, hogy össze is hoz az alkotóval, hiszen közeli ismerőse, barátja. Azok a bizonyos „*isteni utak*” bizony sokszor kiismerhetetlenek. Így kerültem el egy késő-nyári délelőtt a Varga Gábor lakás-galériájába.

- *Ide elérni is felér egy labirintus játékkal* - vallja be a mester, miközben előttem biciklivel haladva vezetett el az egykori ipartelepre. A „ház” előtti kis virágoskertben tobzódtak a színek, milliónyi virág és közöttük elrejtett kis alkotások fogadtak bennünket. Odabent pedig? Félkész szobrok, történelmi személyiségek képei, kerámia alkotások rengetege fogadott.

Először a felesége Péterfi Katalin műveit, a kis kerámia-alkotásokat mutatja be. A pszichológusból keramikussá lett alkotó művei néha nyerseks és elgondolkodtatóak, főleg az arcplasztikái.

- *Katinak egy fantasztikus művész vénája van. Sosem szóltam bele alkotásaiba, maximum technikai tanácsokat adtam.*

Egy félig kész szoborról Tarisznyás Márton, a gyergyószentmiklói múzeum volt igazgatója, alapítója tekintett vissza rám. A művész beleavat az alkotás menetébe.

- *Tudod, először megrajzolom, felvázolom, majd utána következik a szobor. Nézd, itt vannak: a Bolyaiak, Shakespeare, Arany, Márai, Liszt Ferenc, meg a többiek. Egyébként van egy száz darabos vázlat-kiállításom Balatonszabadiiban. Ott hat szobrom is áll. Többnyire történelmi személyiségek, de vannak kortárs személyiségekről is alkotásaim. Zágóban áll Domokos Géza szobra a Mikes-ház udvarán. „Elek apó” szobra pedig Sepsiszentgyörgyön, az Elek apó óvodában.*

- *Többnyire pirogránitban dolgozom, de a bronz sem áll távol tőlem. Több szobrot és domborművet is öntöttem már bronzba. Imádom a pirogránitot, ezt az „isteni anyagot” a Zsolnaiak találmányát.*

Varga Gábor szobrászművész

A negyven éves pályafutásról csak pár szóban mesél. Mezőtúron született, először kitanulta a fazekasságot, majd jött a budapesti Iparművészeti. Bejárta Magyarországot, dolgozott a kecskeméti Kerámia Stúdióban, utána következett Cegléd, majd Fót. Egy budapesti kitérő után tizenegy éve lakik Dombóváron.

A szobrai nem csak Magyarországon és Erdélyben találhatóak, például Lengyelországban is van egy Báthory szobra. A történelmi személyiségek közül pedig Szent Istvántól, Szent Lászlóig, Rákóczitól, Széchenyi-ig és Nagy Imréig mindenki szoborba lett öntve. Az Aradi 13 mellszobrai pedig ott állnak a Budai Hadtörténeli Múzeum előtt. De a magyarországi nagy alkotói is sorra kerültek: Kós Károly, Elek apó, a már említett Domokos Géza. Sütő András szobrának pedig épp „gazdát keres” Erdélyben.

- *Egyébként, Erdélyben már tíz szobrom áll, főleg Székelyföldön. Sepsiszentgyörgyön van Erdély egyetlen Szent Gellért szobra Szent Imrével együtt, egyik katolikus templom udvarán. Gyergyószentmiklóson pedig ott van Magyarország „angyalos magyar királyi címere” - eredetileg a Zsolnaiak alkotása - amit én újra alkottam, és a Salamon Ernő Gimnázium homlokzatát díszíti. Cegléd testvérvárosa Gyergyó városának az Orbán Balázs szobrot. És maradván az unitárius vonalon, van egy nagy álmom, szoborba szeretném önteni a nagy erdélyi polihisztert, Brassai Sámuel is.*

Kérdésemre, hogy belevágná-e esetleg egy Dávid Ferenc szoborba is, nem zárkózik el. Ismerve a kor öltözetét, hajviseletét, és egy kis genealógiai kutatás és a Hertel család családfájának megismerése után, akár bele is vágná.

- *Jelenleg épp a Mária-zarándokút stációiban elhelyezendő domborműveken dolgozom: Aztán tervben van egy nagy retrospektív kiállítás is, ehhez pedig illene egy kis életmű-album is. Egyelőre ennyi, de mindig várnak újabb és újabb feladatokat.*

Bandi András

Máté evangéliuma 1–24 rész (III.)

Jézus böjtje és megkísértése: Máté 4,1-11 (folytatás)

Az ördög

1. Az ördög különböző neveit olvashatjuk a Bibliában, melyek közül a legelső éppen a paradicsomi állapotban mutatkozik: a kígyó, de ide sorolható még: a bálványok, e világnak fejedelme, elesett angyal, nagy sárkány, vagy a régi kígyó, sötétség vezére is.

2. Munkásságai: kísért (Jézust), csábít (az első emberpárt), konkolyt vet (a búza és a konkoly példázatában), irigyeli az ember boldogságát (1 Mózes 3,1), az igazság ellensége, rosszat tanácsol, elfoglalja az emberek szívét (Ananiás esete), kezdettől fogva az életekre tör, állandóan vétkezik, ellensége Isten országának.

3. Az ördög hatalmának megtörése: Jézus ördögöket űzött, pedig valójában lelkileg gyógyított. A tanítványok is Jézus nevében igyekeztek felvenni a küzdelmet ellene. Jézusra is ráfogták, hogy a miatt sikerül ördögöt űznie, mert benne is ördög van. Böjtöléssel és imádsággal lehet harcolni ellene: emiatt hitték is, hogy a bűjt tulajdonképpen egy komoly fegyvert jelent az ördöggel szemben.

4. A keresztény hitfelfogásban az ember hiszi magáról, hogy sikerült neki felvenni a teljes küzdelmet, hiszen Isten sikeresen megmenti azokat, akik benne bíznak. Sőt az is megállapítást nyer, hogy akik Istentől születnek, azokban nem is található az ördög utaló jegy: a bűn.

5. Az ördögnek nem lehet más a sorsa, mint a pergelő tűz. A Jelenések Könyvében található azok a fogalmazások, miszerint látta János, mint egy villámlást lehullni az ördögöt az égből, és ugyanakkor egy angyal ezer évre meg is kötözte őt. Érdekes az a felfogás, miszerint a jónak győzedelmeskednie kell a gonosz fölött.

6. A Bibliából gyakran olvashatunk olyan megjegyzéseket, melyek arra buzdítanak, hogy keményen álljunk meg az ördög kísértései között.

A sátán

A görög elnevezése szátán, ami Sziruszban ellenkötőt jelentett. Tulajdonképpen egy és ugyanazon vallásos képzelettel van szó, csak elnevezésében különbözik az ördög fogalmától. Cselekvéseiben és jellemvonásaiban is teljesen megegyezik. A Bibliában azonban találkozzunk ezzel a kifejezéssel is, melyet hasonlóan a megelőzőhöz negatív tulajdonságokkal ruháztak fel. Az őskeresztény korban elterjedt társítás volt, hogy amennyiben valakit a sátánnak adtak, akkor az azt jelentette, hogy kirekesztették a gyülekezetből. A kereszt-

ténység számára nagyon fontos helyet töltött be az a figyelmeztetés - sorozat, aminek értelmében igyekezni kellett mindenkinek megtartóztatnia magát a gonosszal szemben.

A kísértet, vagy kísértés

Nagyon sokan tévesen használják a Miatyánk kérését: Ne vígy minket a kísértetbe. Ennek kiigazításakor mindenek előtt a két fogalom közötti különbséget kell tisztáznunk, hiszen a kísértet egy személyre figyelmeztet, a kísértés pedig egy állapotra. Éppen ezért a kísértet egy rémkép, rémalak, mint, amelyet csak a képzelődés szül, s emiatt képtelenség is tőle félnie valakinek. A kísértő személye azonban közel áll a megelőző sátán, és ördög képzetéhez.

A fentivel ellentétben a kísértés olyan bibliai fogalom, miszerint az egyén próba alá esik, s általában az az indíttatás, hogy tévútra csábítsa az arra „hajlítható” embert. Gyakran előfordul, hogy a kísértést Istenre teszi át a vallásos gondolkodás, amire vonatkozóan is gyakran találunk megjegyzéseket. Ennek ellenére annyira ellentétesek a megállapítások, hogy egyértelműen nehéz megállapítanunk a közép - arany szabályszerű felfogást.

1. Isten tehát megkísérti az embert, illetve próbára teszi a hitét. Elsősorban arra kíváncsi, hogy szereti-e őt. Ezt a legjellegzetesebben Job könyvében olvashatjuk.

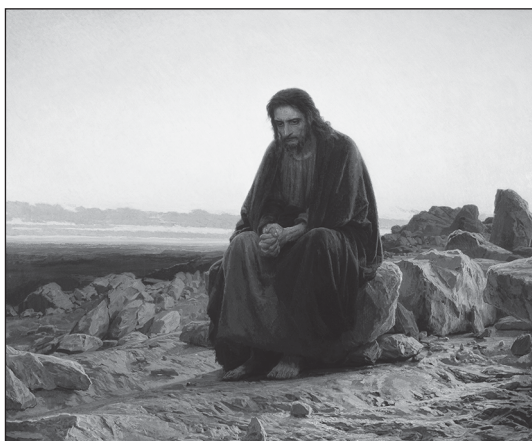
2. A második isteni kísértés, vagy próba a miatt van, hogy az ember önvizsgálatot tartson, s annak eredményeképpen ráébredjen tévedéseire

3. Mint mindenre, az isteni megpróbáltatásokra is feleleteket talált a vallásos gondolkodású ember, s így határozta meg a kísértések célját is abban, hogy általuk Isten megjobbitani akarja az embert. Ami a hitet illeti, érthető is, hogy szükség nekünk néhány próbán átessünk, viszont, amennyiben Jakab apostol levelére figyelünk (1,13), akkor máris előjön az első ellentétes vélemény, mert szerinte Isten nem kísérti az embert, vagyis akkor ebben az esetben nem is teszi próbára. A Zsoltároknak (5,5) olvassuk, hogy Isten megengedi a próbát, viszont Pál apostol azt erősíti, hogy senkit sem kísért meg Isten erején felül.

4. A kísértés lehetősége másodsorban magától a sátántól, vagy az ördögtől származhat: Lásd Jézus megkísértése.

5. Az ember saját magát kísérti meg, vagy természetesen másokat visz kísértésbe. Mai szóhasználatnálán úgy fogalmazhatnánk, hogy téves lehetőségekkel csábítjuk egymást. Ennek a gyakorlatnak számtalan változatával találkozunk a mindennapi életben.

Ivan Kramskoy: Jézus a pusztában (festmény)

6. Isten kísértése hangsúlyos az Ószövetségben. Közelebről azt jelenti, hogy Isten jóságát, türelmét, igazságát ne vonja kérdőre az ember. Mindebből azt merem kiolvasni, hogy Isten eredetileg jó és gondoskodó Atya, akinek hasonlók a cselekedetei is.

Azt kell éreznünk, hogy Isten tette próbára Jézust, viszont tapasztalható az a bizalom is, ami övezte az eseményeket. Isten teljes mértékben megbízott Jézusban, hogy a próbákat eredménnyel legyőzi. Jézus emberi magatartására vall, hogy számára is olyan nehéz volt elviselnie a megpróbáltatásokat, mint bármelyikünknek, főleg akkor, mikor a (negyven napos) böjt után kenyeret kínált fel neki.

7. A kísértések lényege az első parancsolattal, de az Úri imádság első kérésével, Isten nevének megszentelésével függ össze. Máté evangélista által felállított sorrend sokkal logikusabb, mint a Lukácsnál található, mert egy tervszerű fokozás mutatkozik benne.

a. Az első kísértés a kenyér. A zsidó nép ősi várakozásai közé tartozott egy olyan Messiás megjelenése, aki társadalmi jólétet biztosít népének. A manna-csoda összefüggésében kell értelmeznünk azt a várakozást is, miszerint Izrael tétlen élvezője akar lenni a már említett messiási csodának. A manna-csoda nem volt öncél, és hasonlóan a kenyérkérdés sem lehet az. Ha az emberi élet egyetlen kérdésének tekintjük, akkor az által megbontottuk a test és lélek közötti harmóniát, egyensúlyt. Érdeemes odafigyelnünk, hogy Jézus, aki itt a nemcsak kenyérral él az ember kijelentésével szemben az ötezer ember megvendéglésekor éppen a másik oldalra is rámutat: tehát szükséges az is. Abban az egyensúlyban természetesen, amit már megemlítettem.

b). A második kísértés színhelye a jeruzsálemi templom. Ősi hiedelem szerint a Messiás a templom párkányáról fogja meghirdetni a szabadulást. A szentváros tehát Jeruzsálem. A templomépület pedig nem a szorosan vett Istenháza, hanem a templom udvarát szegélyező oszlopcsarnok, ahol elhelyezkedtek az árusok asztalai is. A csarnok párkányáról szédületes mélység nyílt. A kísértésben elsősorban az említett várakozás észlelhető, de egyben egy olyan cselekvésre

is buzdította Jézust, melyet szívesen felkaroltak az akkoriban elterjedt álmissiások. A kísértésben a Biblia szavai ismétlődnek meg azzal a hamis értelmezéssel, ahogy a hamis messiásvárók értelmezték: Jézus is a Bibliára hivatkozik, és ebből adja tudtára azt, hogy Istent nem lehet kísérteni. Isten atyai gondoskodása mindenre kiterjed, de nem védheti meg az oktalant, aki Isten segítségével vakmerően bizakodva próbára akarja tenni a Mindenhatót, s közben veszélybe sodorja magát.

c. A harmadik kísértés hazug háttere az, hogy a kísértő úgy lép fel, mintha ő lenne a világmindenség egyedüli birtoklója. Az a lényege, hogy Jézust szeretné letéríteni útjáról, amikor a világ teljes hatalmát kínálja fel neki, vagyis az emberi gőg és önzés útját. Jézus ekkor győzi le végérvényesen a kísértőt, amikor kihangsúlyozza, hogy neki nincs más útja, csak az, melyet Isten mutatott neki, s amelyet ő el is fogadott, ami nem más, mint szolgálat és engedelmesség.

Alkalmazás:

1. Egyéni felfogások a böjtről. A teljesség és tudományos igény mellőzésével említek néhányat.

- A kereszténység egyik része évente hall a böjtről, s talán még azt is tudja, hogy kb. milyen időszakra esik, de ennél több nem ragadja meg a gyakorlatból, sőt nincs is különösebb jelentősége.

- Vannak, akik szorosan tartják magukat egyházuk előírásaihoz. Szorosabban véve azt értem ez alatt, hogy a böjt hivatalos beálltával hangsúlyozzák a követők, hogy táplálék tekintetében rátértek a húsmentes időszak fogyasztási szokására, „menüjére”. Arra törek-szenek, hogy a húsvéti ünnepig semmilyen húst, vagy hústerméket ne egyenek.

- Jelentős réteg – vallásos hovatartozás nélkül, bizonyos tekintetben tudomásul veszi a böjt időszakát, de nem zavarja, hogy mások már nem rendeznek összejöveteleket, ők késve is megtartják a böjt előtti időszak mulatságait. Hasonló hozzáállás jellemzi „böjtjüket” is, hiszen nem tartják magukat egyetlen szigorú tiltáshoz sem. Sőt, annyira lazán veszik a böjtöt, hogy még nagyhéten sem tartják be a húsevés tilalmát. Minden további nélkül felszolgálják nagycsütörtökön a húsvéti sonkát és nagypénteken sem tartanak böjtöt.

- Végül pedig minden bizonnyal létezik egy réteg – még az unitáriusok közt is, akik szívesen alkalmazkodnak a „húshagyó” többséghez és magukra nézve is érvényesnek tekintik a nagy heti megtartóztatást. Én is szívesen tartom szüleim szokását, akik Nagypénteken hajalt, vagy pattogatott kukoricát ettek, illetve nem fogyasztottak semmilyen állati zsiradékot. Nyomban hozzá is teszem, hogy ez nem jelenti azt, hogy bárkit is megszólalt volna azok közül, akik szigorúbb vagy lazább böjtöt gyakoroltak a húsvét előtti időszakban.

2. Megelégíthet-e Isten beszédével?

Gyakran gondolunk arra, hogy milyen boldoggá is tenne bennünket Isten, ha hangosan megszólítana.

Válaszként felelne kérdéseinkre, illetve elmondaná, hogy miként gondolta át megvizsgálásunkat. Szeretnénk hallani a hangját annak ellenére, hogy már gyermekkorunk idején megtanították felnőtt szeretteink, hogy csak azt kell elmondanunk Neki, ami foglalkoztat, vagy amire szükségünk van, a többitől Isten gondoskodik.

- Számtalanszor feltevődik bennünk a kérdés, hogy van-e mégis olyan alkalom életünkben, amikor feltétlen szükségünk van arra, hogy közlőről érezzük Isten jelenlétét, sőt biztató szavát halljuk a héttérben, mintegy feleletként az elmondott kéréseinkre? Ilyen alkalomnak számít egy komoly betegség, melyben nem is saját jövőnk, azaz életünket féltjük, hanem rádöbbenünk arra, hogy milyen szomorúságot hagyunk magunk után azoknak, akik csakugyan szeretnek minket. Végül, de nem utoljára a mély szomorúságban is elvárjuk, hogy mellénk álljon Isten és hatásosan segítsen rajtunk. Nyúljon a hónunk alá, tegye kezét a vállunkra, mint, ahogy fogalmazott annak idején Jakab Dénes pap bácsi és szó szerint enyhítse szomorúságunkat. Ezzel is boldogabbak vagyunk az átlagnál, mi hívő emberek, mert tudjuk, hogy isten soha senkit nem próbál meg erő felett.

3. Meddig terjed a gondviselés?

- ma még maradt ez a kérdés, meg válaszra vár. Csakugyan melyik az a könnyen elfogadható helyzet, melyből még kiment(het) Isten és melyik az, ahová már „nem ér el a keze” emberi véleményünk szerint? Negatív és pozitív példákat sorolhatunk. Sajnos csak az fontos, hogy milyen szemszögből látjuk a magyarázatot! Vegyünk két embert, akik infarktust szenvednek. Az egyiknek - mondjuk nekem áldott szerencsém van,

mert úgy összejátszanak a körülmények és az emberek, hogy félórán belül orvosi segítséget kapok és megmentik az életemet. A másik embertársamnak viszont nincs ilyen „szerencséje”, mert nagyon messzire él a korábban említett körülményektől. Ő viszont meghal. Én egy életen át hálás leszek minden áldásért és köszönetet mondok naponta azokért is, akik elfeledkeznek a mások, főként isten iránti háláról. De nem csak, hanem azért imádkozom, hogy mielőbb lelje meg minden ember menekvését, vagyis kerüljön még közelebb Isten gondviselő kezéhez. *(Következő lapszámunkban folytatjuk.)*

Pap Gy. László

Bandi András Gyertya-fény

Pár gyertyát gyújtottam,
Hogy megvilágítsa arcodat,
Ne maradj sötétben
Lent az öröklétben.
Oly nehéz a szívem.
Tudom, hogy a gyertyák
Egyszer elalszanak,
S egyszer emlékeink
Elhomályosodnak.
De lelkem tükrében
Az arcod örökre
Tisztán megmarad.

Az Unitárius Alapítvány pályázati felhívása

Az Unitárius Alapítvány pályázatot hirdet 2016. évre. Pályázhatnak a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete egyházközségei.

A pályázat céljai:

1. Szeretetszolgálati és karitatív tevékenységre, családok, idősek segítése;

2. Az egyházközségek a hitéleti és az egyéb, a hitéletéhez szorosan köthető tevékenységeik megvalósítására (nem lehet rezsizsámla kifizetése);

3. Magyarországi és erdélyi fiatalok részére olyan programok szervezése, amelyek lehetővé teszik egymás kölcsönös megismerését, a közös kulturális gyökerek és közös identitás ápolását.

A pályázatok beadási határideje: **2016. december 8.** A pályázatra kiírt összeg: **1 200 000 Ft** (azaz: egymillió-kettőszázezer forint).

A pályázatok elbírálásnál döntőjelentőséggel bír a közhasznú tevékenységek támogatása.

A pályázatban kérjük feltüntetni az egyházközség bankszámlaszámát, mert különben nem tudjuk utalni az elnyert összeget.

A pályázatot 2016. december 8-ig a muehivatal@unitarius.hu címre kérjük elektronikusan és az Alapítvány postai címére hagyományos formában is elküldeni.

A pályázatok elbírálási határideje: **2016. december 14.** A felhasználás (bizonylatok kelte) ideje: **2016. december 15. - 2017. július 15.** Az elszámolás határideje: **2017. július 31.**

Az Unitárius Alapítvány 2015. április 7-től közhasznú alapítványként működik, ezért az elszámolás szigorúbb feltételekkel történik. Kérjük, hogy az elszámolt bizonylatokon a következő szöveget szíveskedjenek feltüntetni: „Elszámolva az Unitárius Alapítvány 2015. november 26-án kiírt pályázatához”.

A beszámolóhoz kérjük mellékelni: az egyházközség nevére és címére kiállított számla hiteles másolatát (lelkész és gondnok aláírásával, egyházközségi pecséttel), valamint rövid szöveges beszámolót, a felhasznált célok szerint. Abban az esetben, ha az elszámolás a fenti feltételeknek nem felel meg, akkor a pályázati összeget vissza kell fizetni.

Kívánunk kedves hittestvéreinknek jó egészséget!

Budapest, 2016. november 30.

A Kuratórium nevében: dr. Kiss Balázs elnök
Buzogány Zoltán titkár

Budapesti Unitárius Egyházközség

Október 23-án Ünnepi Istentiszteletre került sor az 1956-os forradalom 60. évfordulóján. Az istentiszteleten többek között felvételről elhangzott Illyés Gyula: Egy gondolat a zsarnokságról című műve az író tolmácsolásában, illetve Beethoven Egmont nyitánya orgonán.

Október 30-án, a Reformáció 499. évfordulójára emlékeztünk Ünnepi Istentiszteletünkön.

November 1-én, halottak napján délután 6 órától emlék istentiszteletre került sor első emeleti gyülekezeti termünkben.

November 5-én a Budapesti Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet megkoszorúzta a Dávid Ferenc utcában elhelyezett Dávid Ferenc emléktáblát.

November 13-án a Dávid Ferenc emlékére megtartott ünnepi istentiszteletünk után megkoszorúztuk a templomos ingatlanunk földszintjén található Dávid Ferenc emléktáblát.

November 19-én János Zsigmond emlék-konferenciát szerveztünk „*Legújabb tendenciák az unitarizmus kutatásában*” címmel. A konferencia a Reformáció Emlékbizottság támogatásával valósult meg.

November 20-án 10 órától adventváró családi napra vártuk a gyermekeket, szüleiket. Ismét mézeskalács-illattal telt meg templomos ingatlanunk, s adventi koszorúkat is készíthettek a gyerekek, melyeket haza is vihettek.

November 27-én, advent első vasárnapján Kászoni-Kövendi József lelkész meggyújtotta adventi koszorúnk első gyertyáját. Immár talán hagyományosan, adventi időszakban a zeneirodalom gyöngyszemei hangzanak

el istentiszteleteinken meghívott vendégeink tolmácsolásában. Ezen a vasárnapon Cesar Franc Panis Angelicus című műve Mazug Laura, illetve Bach h-moll szvitjének közismert Menüett és Badinerie tétele volt hallható Csuci Ildikó előadásában.

December 4-én, advent 2. vasárnapján 11 órától a szószéki szolgálatot Szabó Csengele végezte. Istentiszteletünkön közreműködött Tokos Zoltán gitárművész és az Ádám Jenő Kamarazenekar, akiknek előadásában Vivaldi két gitárversenyét (D-dúr, A-dúr) hallhattuk. Az istentisztelet keretén belül került sor Katona-Zsombori Mária festőművész kiállításának megnyitójára, mely gyülekezeti termünkben megtekinthető.

December 11-én, advent 3. vasárnapján 11 órától a szószéki szolgálatot Kászoni-Kövendi József végezte. Az istentiszteletünkön egyházközségünk kórusa énekelt. Az istentiszteletet követően Nőszövetségünk szeretetvendégséggel várta egyházközségünk tagjait.

December 18-án, advent 4. vasárnapján 11 órától a szószéki szolgálatot Kászoni-Kövendi József végezte.

December 18-án, advent 4. vasárnapján 16 órától megtartottuk szokásos karácsonyfa-ünnepünket. Az ünnepségen egyházközségünk gyermekei szerepeltek.

December 24-én, szombaton 16 órától Szentesti áhitatot tartottunk.

December 25-én, karácsony 1. napján 9 és 11 órakor, december 26-án, karácsony 2. napján 11 órakor tartottuk úrvacsorával egybekötött ünnepi istentiszteleteinket.

Zoltán Csaba

János Zsigmond Emlékkonferencia

2016. november 19-én nagy sikerű János Zsigmond Emlékkonferenciát szervezett a Budapesti Unitárius Egyházközség. A konferenciát a Reformáció Emlékbizottság támogatta. A helyszín a Nagy Ignác utcai gyülekezeti terem volt. A rendezvény fő szervezője Kászoni-Kövendi József lelkész volt, a Szegedi Tudományegyetem Magyar Irodalmi Tanszéke professzorával, dr. Balázs Mihállyal együttműködve. Az előadók nagyrészt a tanszék hallgatói és doktoranduszai közül kerültek ki, de az egyik előadást dr. Kovács Sándor, a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet tanára tartotta. Az előadások az unitarizmus történetének egyes momentumait dolgozták fel, igen tartalmas és érdekes formában. Részletes információkat kaptunk a 17. század unitárius prédikációiról, énekes könyveiről, a hitvitákról. Dr. Kovács Sándor előadásában megismer-

hettük, milyen gazdag Dávid Ferenc bemutatása az ábrázoló művészetekben, annak ellenére, hogy hiteles rajz vagy festmény nem készült róla életében. Körösfői-Kriesch Aladár képe jelentette a „modell” a többi művész számára is. A képeken szereplő alakok többnyire a megrendelő püspököt és a környezetében élő személyeket ábrázolták. Az előadások révén más szemmel nézünk énekeskönyvünkre is, melynek szövegei - tulajdonképpen természetes módon - az unitárius hitvallást tükrözik. Más egyházaktól - pl. a reformátusoktól - átvett énekeknél a szövegeken több helyen változtatást kellett eszközölni, hogy megfeleljenek az unitárius vallásnak, megtartva a dallamot és a rimeket. Erre a nem könnyű feladatra több példát is kaptunk az egyik előadásban. A prédikációkról és a hitvitákról szóló előadások megvilágították számunkra a korabeli nép általános gondolkodását, a prédikátorok egyéniségét, a más vallásokhoz meglévő különbségek korabeli jelentőségét.

A mintegy két órára tervezett ebédszünetben az éhes szájak hamar elfogyasztották a szendvicseket és az üdítőket. Miközben néhány távolabbról jött résztvevő a környékbeli Budapesttel ismerkedett, a Gyülekezeti teremben Kászoni-Kövendi József vezetésével tartalmas spontán beszélgetés bontakozott ki a részt vevő érdeklődők és az előadók között. A beszélgetésbe értékes gondolatokkal kapcsolódott be dr. Keserű Gizella, a szegedi egyetem oktatója. A kérdések és a vélemények ugyancsak nagyban segítettek abban, hogy önmaguk és egymás számára is tisztázzunk az unitárius vallás néhány alapvető felfogását, másrészt a más országokban (pl. Anglia, USA, Lengyelország) fellelhető unitárius gyökereket. A konferencia résztvevői ismeretekben gazdagodva és unitárius hitükben megerősödve távoztak az értékes konferenciáról. A még mindig kitartó hívek és előadók egy közös vacsora keretében értékelték az elhangzottakat és kapcsolódtak ki az egész napi koncentráció után. A presbitérium keresi a módját az előadások szélesebb körű ismertetésének, a bő egyórás közvetlen beszélgetés folytatásának.

A rendezvény teljes programja a következő volt:

- 10.00 – **Megnyitó Dr. Balázs Mihály**, az SzTE BTK Magyar Irodalmi Tanszékének professzora
 10.15 – **Varga Réka**: *Néhány bibliai hely a Pécsi Disputában*
 10.45 – **Dr. Kovács Sándor**: *Dávid Ferenc alakja az ábrázoló művészetekben*
 11.15 – **Lovás Borbála**: *Enyedi György prédikációi és a 16-17. századi unitárius prédikáció irodalom*

A konferencia résztvevői

- 12.15 – **Hevesi Andrea**: *A 17. századi unitárius gyülekezeti énekes könyvek*
 12.45 – **Túri Tamás**: *Hagyományok találkozása: Egy 17. századi prédikáció ciklus (CocionesvetustaeexApocalypsi) dogmatikai nyitottsága*
 13.15-15.00 – Ebédszünet
 15.00 – **Molnár Dávid**: *Az unitárius nyomdászat a 17. században*
 15.30 – **Balogh Judit**: *Unitáriusok a Székelyföldön a 17. század második felében*
 16.00 – **Hoffmann Gizella**: *Az Erdélyi Unitárius Egyház történetének keletkezéstörténete új megvilágításban (A 3. és 4. Continuator, Kozma Mihály és Kozma János Históriaja alapján)*
 16.30 – **Újlaki Réka**: *Identitás a székely szombatosok korai szövegeiben*
 17.30 – Záróvacsora

Dr. Vajda László

Kedves Gabó!

Értetlenül, hitetlenkedve fogadtuk a hírt, hogy nem vagy már velünk. Tudtunk a betegségedről, a számos operációról, de eddig valamennyi után viszatértél és újra töretlen hittel, jókedvvel, tenni akarással vettél részt egyházunk életében. Befolyásoló személyiség voltál az elmúlt évtizedekben mind az Unitárius Egyháznál, mind szűkebben a Budapesti Egyházközségnél. Hatalmas tudásod, ismeretanyagod volt az egyházzal, annak személyiségeiről. Gondolkodtál és véleményed volt életünk minden eseményéről. Véleményedet mindig kimondtad, küzdöttél vélt igazadért, de elfogadtad, ha érvekkel meggyőztek. De nem csak a szavak mezején voltál aktív, ott voltál szinte minden egyházi eseményen, ha kellett szerveztél, ha kellett a végrehajtásból vettél ki a részed. Fényképezőgéped számos eseményt örökített meg az utókornak, tette boldoggá a képeken szereplőket. A felelősségvállalástól sem riadtál vissza: Éveken át tagja voltál a Magyarországi Unitárius Egyház Főtanácsának és Zsinatának, évtizedekig presbiter voltál Egyházközségünknel,

amelynek 2003–2007 között gondnoka is voltál. Rendszeres résztvevője voltál az istentiszteleteknek, rendszeresen besegítettél a lelkészi hivatalnak. Nyomdaipari tudásodat és vállalkozásodat is az Egyház szolgálatába állítottad. Megszámlálhatatlan meghívó, program, kiadvány, naptár került ki a kezeid közül, amelyekért vagy semmit, vagy igen kedvezményes árat kértél. Éveken át – még 2016-ban is – valamennyien azt a zsebnaptárt használtuk, amit Te nyomtattál.

Az Egyház mellett szeretettel ápoltd családi hagyományaidat, kapcsolataidat is. Tisztelettel őrizted az I. világháborúban hősi halált halt nagyapád emlékét és boldogan hoztad az egyházi rendezvényekre, ünnepekre gyermekeidet és unokáidat is.

Emlékedet megőrizzük, az Unitárius Egyházba vetett hitedet, tiszteletedet tovább visszük. Nyugodjál békében!

A Budapesti Unitárius Egyházközség nevében:
 Kászoni-Kövendi József lelkész,
 Dr. Vajda László gondnok.

Pestszentlőrinci Unitárius Egyházközség

A lőrinci gyülekezet teljes összefogással rendezte meg temploma felszentelésének 80. évfordulóját, melyről lapunk előző számában részletesen beszámoltunk.

Az ünnepség sikeres megrendezését nagyon sok család, egyházközségi tag támogatta. Az ő részvételükkel 2016. július 10-én családi vasárnap volt, a istentisztelet után a hívek a templomkertben sütögettek, beszélgettek. Nagyszerű délutánt töltöttek együtt.

A nyári csendesebb időszak után, augusztus 28-án, ökumenikus istentisztelet volt Lőrincen. A szolgálatot dr. Jutta Hausmann, német evangélikus lelkész, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Ószövetség tanszékének professzora végezte. Istentisztelet után a hívek köszönettel vették körül és kellemes beszélgetésben volt részük.

Szeptember 25-én, Őszi hálaadás ünnepén szép számmal gyülekeztek össze a hívek, hogy együtt ünnepeljenek és járuljanak Jézus asztalához. Az Úrvacsorai adományt Bodor Sándor presbiter atyánkfiának és Bodor Erzsike testvérünknek köszönte meg a lelkész, akik otthon sütött házi kenyeret és bort adományoztak. A Homoródalmásról származó Bodor házaspár három gyermekükkel együtt aktív tagjai a lőrinci egyházközségnek. Nevük az Aranykönyvben is többször szerepel.

Dr. Szent-Iványi Ilona, a gyülekezet lelkésze októberben kezdte el a konfirmandusok felkészítését. Ebben az iskolai évben ismét nyolc fiatal készül a konfirmációra a gyülekezetben.

Szent-Iványi Ilona és David Messner

Október 30-án, a vasárnapi istentisztelet során elhunyt szeretteinkre emlékeztünk. A megemlékezés után a lelkész a hívekkel együtt megkoszorúzta a templom külső falán található Szervét Mihály emléktáblát, halála évfordulóján. Lőrinci templomunk a nagy spanyol orvos, tudós, teológusról elnevezett téren található, így minden évben, halála évfordulóján, október 27-én megemlékezést tartunk róla.

A gyülekezet lelkésze november elején két hetet töltött Amerikában, a testvérgyülekezet meghívására, a Georgia állam béli, Savannah városában, valamint

unitárius híveknél Albany városban. Savannah Unitárius Univerzalista gyülekezetben két istentiszteletet tartott, részt vett egy presbiteri ülésen, gyülekezeti összejövetelen. Örömmel találkozott David Messner lelkéssel és azokkal a hívekkel, akik júniusban Budapesten jártak, valamint megismerkedett a gyülekezet többi aktív tagjával is. Az istentisztelet során megtelt a templom, a hívek templomba járási jó kedve – általában - nagyon magas az amerikai gyülekezetekben. Ezen idő alatt a lőrinci istentiszteleti szolgálatot Szász Adrienn lelkész végezte.

December 11-én, advent harmadik vasárnapján, ünnepi koncert és gyülekezeti nap volt Lőrincen. „Lélek pendülések” címen Vadady Attila unitárius kántor, zeneművész és költő művei szólaltak meg Aranyosy Lóránd, Albert Gábor és Kassai István, valamint a szerző tolmácsolásában, prózában és zenében egyaránt. Nagyon sok érdeklődő jött el. Az ünnepség utáni finom, meleg ebédet Kováts Levente presbiter készítette a nagy számú gyülekezetnek. Botár Ilona és Tünde pedig finom házi süteményeket hoztak. Sokáig együtt maradt a hívek serege, jó hangulatban beszélgettek egész délután.

Az ünnepi koncert előadói

Bácskai Ágnes, a gyülekezet énekvezére bejelentette, hogy már nem sokáig tudja rendszeresen ellátni a kántori szolgálatot. Az elmúlt két évben is sokszor kellett helyettesítéséről gondoskodni. A gyülekezet itt is felhívással él a hívekhez, ha valaki ismer olyan zenei végzettségű személyt, aki alkalmas lehet a vasárnapi istentiszteleti szolgálat ellátására, akkor ezt jelezze az egyházközségben.

A lőrinci gyülekezetben, a régi hagyományokat folytatva, ismét sok jó összejövetelt szervez a lelkész és az előljárárság. Barátságok szövődnek, sok meghitt gyülekezeti összejövetel van. Hála legyen a Mindenthatónak, hogy Lőrinc egy ideje a békesség és a szeretet szigete ebben a viharos, sokszor összekuszált világban!

Szent-Iványi Ilona

Füzesgyarmati Unitárius Egyházközség

A „sokünnepes” október úgy váltott valóra mindent, ahogy elterveztük. Az előző tudósításból kimaradt események: 15-én eltemettük id. Kovács Lajos, 82 évet élt testvérünket, ifj. Kovács Lajos keblitanácsos édesapját és gondnokasszonyunk apósát. Nem sok hozzá hasonló embert búcsúztattunk az elmúlt 27 évben (kiállítás az elvei mellett, szembeállítás az erőszakos téeszésítéssel, egyházához való ragaszkodás, több évtizedig presbiter, mind az öt gyermekét megkereszteltette) és féltő, hogy nem is igen lesz szekularizálódó, hitközömbös világunkban.

Október 18-án részt vettem a Széchenyi Pályázati Fórumon, ahol előadásokat, eligazításokat kaptunk eredményes pályázásainkhoz vidéki települési fejlesztések, befektetések vonatkozásában.

Október 21-én a templomunkat 58 iskolás gyerek látogatta meg pedagógusaik vezetésével. Előadást tartottam az unitárius vallásról, gyülekezetünk érdekes születéséről. Minden érdekelte a jelenlévőket, még a pedagógusok is kérdéseket tettek fel életünkről. Még visszatérnek, mert érdekli a gyülekezetünk élete és munkája, lehet, hogy még hittanosokat is „nyerünk”.

Október 27-én részt vettem az önkormányzat képviselő testületi ülésen hozzászólási joggal.

30-án az Idősek Otthonában emlékezőt tartottunk (Reformáció, Halottak Napja, Gyásznap).

A november eleji megemlékezések is a szokásos érdeklődés mellett valósultak meg.

November 8-án meghívást kaptam az Erdélyi Szövetség által rendezett Embermentés a vészkorszakban című előadás anyagának könyvbemutatójára, amelyen neves meghívottak vettek részt.

13-án megtartottuk a Dávid Ferenc emléknapot kedvelt énekének és versek előadásával.

16-án együttműködési megállapodást kötöttünk a Csánki Dezső Helytörténeti Egyesülettel Füzesgyarmat történelmi, honismereti értékei feltárásának munkájára, beleértve a mi gyülekezetünk életének elfeledett eseményeinek feldolgozását és írásbeli megjelentetését.

Az első közös munkánk témája a gyülekezetalapító Homoki Lajosnak emléktábla állítás születésének 130. évfordulóján, aki évtizedekig volt gyámolító gondnoka a gyülekezetnek, de emellett országos hírű lótenyésztő gazda, akinek több versenyt is megnyertek lovai.

17-én a NÖRI meghívott a 15. Nemzeti kegyelet és emlékezet fővárosi konferenciájára.

22-én a Békés Megyei Népművészeti Egyesülettel megállapodtunk abban, hogy jövőben, a Reformáció Emlékévkében részt veszünk egy megyei kiállítás pályázatán egy kopjafával, amit a templomkertbeli szoborparkban fogunk felállítani és felavatni ökumenikus szertartással.

24-én is hivatalos voltam az esedékes novemberi önkormányzati képviselő testületi ülésen.

Október-november folyamán hosszas levelezés, egyeztetés után két olyan dolgot sikerült megvalósítani,

ami egyházi, vallásos kapcsolatainknak tudható be. Tadeusz Kaczor lengyel tiszteletbeli magyar konzul, lovagrendünk nemzetközi főnöke közreműködésével sikerült a híres szeghalmi Péter András Gimnáziumnak testvériskolát szerezni Lengyelországban, valamint Vésztő városának (ahol évekig tanítottam a református iskolában) egy Buczek nevű települést szerezni ugyancsak a fenti közreműködéssel. Mind a gimnázium, mind Vésztő város vezetősége elismerését, köszönetét nyilvánította a személyes közreműködésemért.

25-én elbúcsúztattuk és eltemettük Sóti Frigyesné Póta Gizella, 76 évet élt testvérünket. Gyulán született az erdélyi, alsóboldogasszonyfalvi nemesi Gyarmathy család leszármazott, áttelepült utódként. Az 1998-ban újra alakult gyulai szórvány presbitere volt, Békéscsábán dolgozott, nem lévén saját családja, elismert munkát végzett lakótelepén és klubokban. 27-én meggyújtottuk az első adventi gyertyánkat a Barkócziék által adományozott adventi koszorún. De ott voltunk délután a városi ökumenikus gyertyagyújtáson, ahol áldást mondtunk a felekezetek részéről és ahol meghallgatunk egy szép adventi hangversenyt is.

December 1-jén fájdalmas búcsút vettünk Sándorné Bozsó Erzsébet, darvasi, 44 évet élt, református testvérünktől. Tragikus hirtelenséggel ment el, mindössze 4 nap alatt. Kislánya, Kinga nevű tanítványom kért fel a búcsúztatásra. Megrendítő volt a szertartás, a búcsúzás.

2-án és 3-án Kovácsné Czeglédi Mária Tünde gondnokasszony, az általa vezetett Margaréta Családosok Egyesületével ruhát, élelmiszert, játékokat gyűjtött és osztott a rászorulóknak.

4-én templomunkban műsoros Mikulás-napi hangulatos, sikeres rendezvényt szerveztünk. Köleséri Barbara és Balogh B. Gergő Dániel tartották a gyermekistentiszteletet a Mikulás eredetéről, a vele kapcsolatos legendákról. Értékes tombolákat sorsoltunk ki, finom enni és innivalókat hoztak a szülők, nagyszülők és hívek. Versek és énekek hangzottak el. Kovácsné Czeglédi Mária Tünde gondnokasszony a Margaréta Családosok Egyesülete nevében, a polgármesteri hivatal hozzájárulásával több mint húsz értékes ajándékot osztott szét.

6-án rendőrségi fórumon vettem részt, ahol az adventi és karácsonyi készülődéseinkkel kapcsolatos kérdéseket tárgyaltuk meg, kitekintve a templomaink és ünnepeink megfelelő biztonságára, valamint hiveink odafigyelésére, azért, hogy ne érjen senkit és semmit kár.

9-én részt vettünk az Idősek Napközi Otthona karácsonyi előzetesén, ahol feleségemmel, az előző évek szokása szerint műsort is bemutattunk más civilcsoportokkal egyetemben.

15-én az eleki Pszichiátriai Intézetbe vittük el a karácsonyi üzenetet, ahol Wengert Bernadett hívünk az intézmény vezetője. Mindig megható a lakókkal való együtt-ünneplés.

16-án ott voltunk a Csontos Norbert, súlyos balesetet szenvedett fiatal sportoló részére szervezett jótékonyas-

gi rendezvényen. A Margarétságok mellett a mi Zs. Nagy Lajos Hunor Alapítványunk és gyülekezetünk is 25 ezer forint támogatást adott az ifjú gyógyíttatására.

21-én jelen voltam (pedagógusként is!) az iskola által rendezett karácsonyi ünnepeken, ahol hittanos gyerekeinkből is szerepeltek ketten magas színvonalon ének-léssel és verssel.

22-én az újonnan épített művelődési központban tartottunk ökumenikus karácsonyt a helyi Hajnal István Idősek Otthona rendezésében, amelyen részt vettek más civilszervezetek is.

24-én Szenteste 5 órától zajlott a mi karácsonyfa ünnepélyünk. Énekek, versek hangzottak el, betlehemes királyok, pásztorok, angyalok voltak a hatalmas karácsonyfa mellett, amelyik nagyobb volt, mint az előző évi, így a legnagyobb a mi huszónhét éves szolgálatunk alatt.

Gyermekeink, rászorulóink megkapták az Angyal és Jézuska által hozott ajándékokat. Több helyről érkeztek az ajándékok, adományok. Gyülekezetünk nagy ajándék-készletét messze-nagyobb mértékben kiegészítette az Unitárius Alapítvány, valamint az Unitárius Gondviselés Segélyszervezet ajándéka, adománya. Helyi támogatókat is találtunk ebben az esztendőben is, életünket figyelemmel kísérő, fáradásainkban segítségünkre sietők jöttek támogatásra.

A református testvérgyülekezetnek is a Segélyszervezet öt szeretetsomagját juttattuk el, a katolikus gyülekezetnek pedig kettőt. Hálás köszönet Zoltán Csabáék-nak a gyűjtésért.

Karácsony szent ünnepén három helyen volt úrvacsorával egybekötött istentiszteletünk.

Itthon, helyben a Hajnal István Idősek Otthonában és Gyulán, a Megyei Pándy Kálmán Kórház ökumenikus kápolnájában, ahol az úrvacsora mellett ajándék is volt gyerekeinknek.

26-én itthon volt ünnepzáró istentisztelet, itt már régóta nem három naposak az ünnepek.

Még mindig sikerült, 27 év óta most is szilveszteréjszakai istentiszteletet tartani. Elbűvölő volt a hangulata az éjjélkor óévet búcsúztató és az újévet köszöntő együttlét, imádkozás.

2017. január 1-jén, vasárnap délelőtt ünnepi istentisztelettel köszöntöttük az új esztendőt.

Istenáldotta boldog új évet kívánunk szeretettel minden Olvasónknak!

Balázi László

Szenteste Füzesgyarmaton

Kocsordi Unitárius Egyházközség

A Kocsordi Unitárius Egyházközség tagjai november hónapban is aktívan vettek részt rendezvényeinken.

A halottainkról megemlékező ünnepi ökumenikus istentiszteleten a kocsordi ravatalozóban prédikáció szolgálatát végeztem.

A november 5-i dévai zarándoklat alkalmából 16-án tették tiszteletüket egyházalapító első püspökünk Dávid Ferenc emléke előtt. Megtekintették János Zsigmond és Izabella királyné szarkofágját, valamint a Tordai Múzeumban Körösfői-Kriesch Aladár festményét.

Budapesten a Nagy Ignác utcai templomunkban szervezett János Zsigmond Konferencián 8 egyháztagnunk töltötte hasznosan, tudásban és hitben megerősödve a november 19-i szombatot. Köszönet a kedves szíves vendéglátásért!

November 20-án vasárnap délután Pap Gy. László debreceni unitárius lelkész tartott előadást dr. Abrudbányai Fikker János életéről és munkájáról kövendi lelkészi szolgálata idején. Nagy érdeklődés kísérte értékes előadását, melyet a helyi TV is felvett!

Ez úton is szeretnénk köszönetünket kifejezni a Kocsordi Önkormányzatnak, hogy aktívan támogat

munkánkban és tagjai részt is vesznek alkalmainkon. Isten áldása legyen további munkájukon! Illesse köszönet a Kocsord TV munkáját, hogy fáradhatatlanul jelen van egyházi rendezvényeinken és sugározza az ott készített felvételeket.

A karácsonyi ünnepre való felkészülésben az első adventi gyertyát a község adventi koszorúját ökumenikus szertartás keretében gyújtottuk meg.

Bartha Mária Zsuzsanna

Kocsordi unitáriusok a dévai várban

Farkas Wellmann Éva Beszéd és könyörgés születésért

*Jó volna tudni, hogy mi itt marasztal
téged, ki teremtve mennyi malasztban,*

*tényleg csak arcod, tűnő földi ittlét,
vagy mindaz, minek tagjaidat hitték,*

*az alak, amit nyert húsod, hogy öltse,
míg nem volt keserű a fád gyümölcse,*

*vagy volna más, valami lenne, bármi,
mitől nem kéne megváltásra várni,*

*mert mit kezdhethél, mondd, egy olyan testtel,
mely élni sürget, várakozni restell,*

*egy olyan testtel, mi ha fázik, éget,
s vendégül lát szerelmet, betegséget,*

*és elbotorkál szinte bármely ágyig,
ha nem is kéjre, megértésre vágynak,*

*s ha fizetni kell, nincsen is már több gond,
lélek-bankkártyát nyújt át, pin-kód, zöld gomb...*

*

*lehetne végezve holott rég
kellene valami jogot még*

*valami törvényt mely megvédne
fűjná el búját, a kedvét ne*

*járhatna bárkinek szünet és
valami jóból a születés*

*ha már a testünk a bűné is
maradjon idebent hű fétis*

*valami maradjon lehessen
port hamut gyáván meg ne vessen*

*használja örök-új nemzőnek
fonálnak amit kéz nem szó meg*

*és mégis tovább- és továbbér
nem csupán személyes csodáért*

*nemcsak hogy ne kérdezd miért vert
lehet hogy elég egy kiért mert*

*nem mindegy haltunk vagy szűntünk meg
látjátuk feleim szümtükkel*

(Tiszatájonline)

*Istentől áldott, szeretetben gazdag
Karácsonyi Ünnepeket és
boldog Új Évet kívánunk minden
kedves Olvasónknak!*

A Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerületének kiadványa. Megjelenik kéthavonta.

Alapítási év: 1947. HUISSN 01331271. Szerkesztőbizottság: Kriza János főszerkesztő.

Szerkesztők: Bartha Mária Zsuzsánna, Retkes Attila, Szász Adrienne, Farkas Wellmann Éva.

Lapterv, tördelés: Kriza János. Szerkesztőség címe: 1055 Budapest. Nagy Ignác u. 2-4.

Telefon/fax: 311-2801; unitariusélet@gmail.com; Index: 25 842.

Terjesztő, felelős kiadó: Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete. Előfizetés: mue@unitarius.hu; Éves előfizetés ára: 3.600 Ft.

A lapszámok interneten elérhetők a tudastar.unitarius.hu oldalon. Adományokat szívesen fogadunk. Bankszámlaszám: 11713005-20011631.

Nyomda: Heroes Group Kft. 1097 Budapest, Vaskapu u. 17-21. Felelős vezető: Földházi Árpád

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség álláspontját.